

Š T Á T N Y   A R C H Í V   V   K O Š I C I A C H

Oblastné úradovne osídľovacích úradov
na východnom Slovensku

1946 - 1949

ZDRUŽENÝ INVENTÁR

Štefan Eliáš

K o š i c e

1 9 7 3

U V O D

Krátko po oslobodení Československa 19.5.1945 vydal prezident republiky E. Beneš dekrét o národnej správe majetkov Nemcov, Maďarov, zradcov a kolaborantov.

Zákonný článok 27. Zbierky zákonov a nariadení zo dňa 17.7.1945 potom tento tvrdý kurz voči Nemcom a Maďarom ešte viac skonkrétnil tým, že priamo vytýčil spôsob riešenia národnostnej otázky odsunom Nemcov a Maďarov z územia republiky a reemigráciou zahraničných Slovákov a Čechov ako aj vnútornou kolonizáciou, ktorú mal riadiť na Slovensku novovytvorený Osídľovací úrad pre Slovensko so sídlom v Bratislave a v Čechách Osídľovací úrad pre Čechy a Moravu so sídlom v Prahe.

Oficiálnym cieľom tejto politiky bolo teda to, aby sa dosiahlo navrátenie všetkých oblastí Československa pôvodnému slovenskému obyvateľstvu. K tomu je treba dodať, že Slováci tak v Maďarsku ako aj v Juhoslávii nejavili veľký záujem o reemigráciu do vlasti a celá akcia sa skončila viacmenej nezdarom.

V tomto období podpísala sa aj 29.6.1945 Československo-sovietska dohoda o odstúpení Zakarpatskej Ukrajiny ZSSR. V zmysle tejto dohody Ústavný dekrét prezidenta republiky zo dňa 24.8.1945 o príprave a prevedení zmluvy medzi Československom a ZSSR sa už priamo zmieňuje o opcii občanov slovenskej a českej národnosti, ktorá sa mala realizovať vládny nariadením zo dňa 24.8.1945 č. 61 Zb. o príprave opcie podľa zmluvy medzi Československom a ZSSR. Konečný termín opčnej lehoty sa potom stanovil vládny nariadením zo dňa 5.2.1946 č. 21 Zb. do 1.3.1946.

Významnejšou akciou s ďalekosiahlejšími dôsledkami bola však akcia prvá, t.j. odsun Nemcov a Maďarov, ktorú riadil na Slovensku Osídľovací úrad pre Slovensko so sídlom v Bratislave, ktorý mal v zmysle svojho štatútu vydaného vyhláškou ministra vnútra zo dňa 12.12.1946 č. 241 Zb. početné oblastné osídľovacie úradovne na území celého Slovenska. Tieto boli zriadené vyhláškou OÚ č. 5114/prez.-1946/ a mali v svojich obvodoch jednotne viesť a usmerňovať vnútorné osídľovanie v mene Osídľovacieho úradu a podľa jeho pokynov v rozsahu, v akom ich Osídľovací úrad týmito úlohami poveril. Ďalej mali vykonávať pomocné služby pre Osídľovací úrad, najmä zisťovať podklady potrebné pre vnútorné osídľovanie a navrhovať smernice pre odsun obyvateľov z oblastí, ktoré sa majú nanovo osídliť.

Na čele oblastných OÚ boli postavení prednostovia vymenovaní predsedom OÚ. Prednostovia OOÚ zastupovali úradovňu navonok, viedli a zaeľovali prácu jednotlivým referentom a tak osobne zodpovedali za riadny chod úradovne.

Na východnom Slovensku sa zriadila OOÚ v Košiciach s pôsobnosťou pre okresy Košice, Rožňava a Moldava nad Bodvou. Potom na Spiši boli dve OOÚ a to v Spišskej Novej Vsi a v Poprade. Prvá z nich, OOÚ v Spišskej Novej Vsi bola zriadená vyhláškou OÚ zo dňa 3.6.1946 uverejnenou pod číslom 8/1946 VOÚ a bola čoskoro zrušená výnosom prezídia OÚ zo dňa 18.3.1947 pod č. 5184/prez.-1947. Jej pôsobnosť bola prenesená na OOÚ v Poprade.

Od 1.4.1947 pôsobil teda na tomto území len OOÚ v Poprade s pôsobnosťou pre okresy Poprad, Kežmarok, Spišská

Stará Ves, Stará Ľubovňa, Spišská Nová Ves, Levoča a Gelnica.

Ako štvrtá vyvíjala činnosť na východnom Slovensku OOÚ v Kráľovskom Chlmcí s pôsobnosťou pre okresy Kráľovský Chlmec a Veľké Kapušany, ktorá zahájila svoju činnosť 28.6.1946.

Tieto OOÚ mohli si však pre rýchle, presné a operatívne zvládnutie zverených úloh zriadiť na základe zvláštnej úpravy prezídia OÚ niekoľko pracovných skupín. Tak si OOÚ v Košiciach vytvoril so súhlasom prezídia OÚ pracovné skupiny Veľká Ida, Perín, Moldava nad Bodvou, Buzica a Rožňava.

OOÚ v Kráľovskom Chlmcí si zase na základe výnosu prezídia OÚ zo dňa 25.8.1947 č. 19142/prez. 1947 a majetkového odboru OÚ č. 464/II-M-47 zo dňa 1.9.1947 zriadila dňom 15.9.1947 tri pracovné skupiny OOÚ a to pre okres Kráľovský Chlmec so sídlom v Kráľovskom Chlmcí a v Strede nad Bodrogom. Okrem toho bola zriadená ešte jedna pracovná skupina pre okres Veľké Kapušany so sídlom vo Veľkých Kapušanoch. Do obvodu pracovnej skupiny v Kráľovskom Chlmcí patrili obce Kráľovský Chlmec a Plešany. Do obvodu pracovnej skupiny v Strede nad Bodrogom patrili obce Streda nad Bodrogom, Klín nad Bodrogom, Borša, Ladmovce, Bodrog, Pavlovo, Viničky, Nová Vieska pri Bodrogu, Bara a Černochovo. Do obvodu pracovnej skupiny vo Veľkých Kapušanoch patrila samotná obec Veľké Kapušany.

Vedľa Osídlovacieho úradu pre Slovensko v Bratislave existoval však aj jej podriadený Fond národnej obnovy, kto-

rého štatút bol zverejnený vládny nariadením zo dňa 1.3. 1946 č. 45 Zb. Kompetencia FNO sa stanovila takto: "Fondu prislúcha obstarávanie úloh súvisiacich s dočasnou správou konfiškovaného majetku a jeho rozdelením". To znamená, že pridelení zamestnanci FNO zisťovali a zaisťovali majetok prichádzajúci do úvahy pre konfiškáciu podľa dekrétu 108/45 Zb., evidovali živnosti, kontrolovali národné správy a likvidovali konfiškovaný majetok pridelovým pokračovaním alebo mimo pridelového pokračovania.

Túto činnosť vykonávali aj východoslovenské expozitúry FNO pri Oblastnej osídľovacej úradovni v Košiciach a Poprade v spolupráci s OOÚ a ich pracovnými skupinami.

V septembri 1948 došlo ale k veľkým zmenám, nakoľko vyhláškou predsedu FNO v Bratislave zo dňa 17.9.1948 č. 22564/prez. 1948 sa zmenila organizácia expozitúr FNO. V zmysle tejto vyhlášky sídla a obvody pôsobnosti expozitúr FNO na východnom Slovensku sa určili tak, že do oblasti Rimavská Sobota patrili okresy Lučenec, Modrý Kameň, Jesenské, Šafárikovo, Brezno a Rožňava. Do oblasti Poprad patrili okresy Ružomberok, Liptovský Mikuláš, Kežmarok, Poprad, Spišská Stará Ves, Stará Ľubovňa, Levoča a Spišská Nová Ves. Do oblasti Košice patrili okresy Gelnica, Moldava nad Bodvou, Prešov, Sabinov, Bardejov, Trebišov, Vranov, Stropkov, Medzilaborce, Snina, Sobrance, Michalovce, Veľké Kapušany a Kráľovský Chlmec.

V súvislosti s týmito zmenami bol pochopiteľne vydaný aj nový organizačný poriadok OOÚ č. 23120/prez. 1948 zo dňa 25.9.1948, podľa ktorého OOÚ v Košiciach má pôsobnosť

v okresoch Košice, Rožňava, Moldava nad Bodvou, Kráľovský Chlmec, Veľké Kapušany a Gelnica.

Zanikli teda samostatné OÚOÚ v Kráľovskom Chlmcí a Poprade, ktoré potom vyvíjali činnosť len ako pracovné skupiny košickej OÚ.

Netrvalo však dlho a došlo k ďalším zmenám. Vyhláškou predsedu OÚ a FNO v Bratislave zo dňa 16.2.1949 č. 3198/ prez.-1/1949 sa totiž s účinnosťou od 1.2.1949 administratívne zlúčili OÚ a expozitúry FNO na Slovensku a ďalej existovali so sídlom v Bratislave, Galante, Nových Zámkoch, Komárne, Rimavskej Sobote a Košiciach. Košická OÚOÚ a FNO dostala tak právomoc rozhodovať vo veciach vnútorného osídlenia a prevádzať úlohy vyplývajúce z dohody medzi Československom a Maďarskom o výmene obyvateľstva na území celého východného Slovenska od Čiernej po Rožňavu.

Táto situácia sa udržala potom až do marca nasledujúceho roku, keď sa zákonom zo dňa 9.3.1950 č. 18 Zb. zrušili OÚ v Prahe a Bratislave a súčasne zanikli aj všetky OÚ. Ich pôsobnosť, pokiaľ podľa § štvrtého tohto zákona nezanikla, prešla na príslušný FNO. Čoskoro sa však zákonom zo dňa 20.12.1950 č. 182 Zb. stanovilo, že sa 1.7.1951 likvidujú aj FNO pod dohľadom ministerstva financií, ktoré odvedie likvidačné zvyšky do štátnej pokladnice.

Spisový materiál ktorý vznikol z činnosti týchto štátnych úradov v rokoch 1946 - 1949 je dnes uložený v Štátnom archíve v Košiciach, ktorý ho získal r. 1958. Materiál sa dovtedy nachádzal v balíkoch v budove na Leninovej ulici č. 71. Štátny archív prevzal tieto písomnosti krátkou cestou, bez odovzdávacieho protokolu z podnetu archívneho od-

delenia Krajskej správy Ministerstva vnútra a s ústnym súhlasom príslušného orgánu Krajského národného výboru v Košiciach.

Keď sa teda pristúpilo k spracovaniu týchto fondov, zistilo sa, že je nutné predovšetkým oddeliť cenný materiál od bezcenného a rozčleniť zachované písomnosti podľa jednotlivých OOÚ, ktoré keď prestali existovať ako samostatné úradovne, zaslali svoje písomnosti OOÚ v Košiciach, ktorý mal od februára 1949 centrálnu pôsobnosť na celé územie východného Slovenska.

Pri vnútornej skartácii sa vyradil skutočne len historicky bezcenný materiál. Cenných archíválií sa zachovalo pomerne málo. Tak napr. zachoval sa len zlomok registratúry OOÚ v Košiciach. To isté môžeme povedať o OOÚ v Poprade a nezistili sme vôbec žiadne spisy z r. 1950 alebo 1951.

Po vykonaní triedenia, usporiadania a po zakrabicovaní sa rozčlenil celý tento predtým pomiešaný spisový materiál na tri samostatné archívne fondy a to:

- I. Oblastná úradovňa Osídľovacieho úradu a Fondu národnej obnovy v Košiciach.
- II. Oblastná úradovňa Osídľovacieho úradu v Kráľovskom Chlmci.
- III. Oblastná úradovňa Osídľovacieho úradu v Spišskej Novej Vsi /v Poprade od r. 1947/.

Usporiadanie archíválií OOÚ a FNO jednotlivých fondov do spisových skupín urobilo sa však s vedomím, že to bude veľmi výhodné pre bádateľov. Do istej miery je to však aj východisko z núdze, pretože sa často nepodarilo zistiť pôvodný ukladací systém, keď vôbec nejaký bol.

Mnohé archíválie nemajú totiž vôbec žiadne číslo, signatúru, dátum a len malá časť písomností je uložená v zachovanej chronologicko-numerickej manipulácii.

Pokiaľ išlo o spisovú manipuláciu, ako to je už aj uvedené, nedá sa presne určiť ukladací systém, nezachoval sa ani žiadny manipulačný poriadok a preto pridržavajúc sa zásad pre spracovanie archívneho materiálu, spisový materiál fondov OOÚ dostal takúto štruktúru:

I. OOÚ a FNO v Košiciach

A. Obežníky, vyhlášky, nariadenia OÚ, FNO, povereníctiev a ministerstiev.

Do tejto spisovej skupiny bola zaradená prevažne časť veľkého množstva cyklostylovaného materiálu, ktorý sa našiel medzi zachovanými archíválami. Obežníky bez dátumu sú obyčajne zaradené na konci ročníka.

B. Rozhodnutia československo-maďarskej zmiešanej komisie pre výmenu obyvateľstva.

C. Reemigrácia a repatriácia

a/ zápisnice

b/ spisový materiál 1946 - 1948

c/ zoznamy osôb.

Do tejto skupiny spisov boli zaradené jednak neviazané a celkom samostatné a nepočtetné zápisnice ako aj rôzne iné písomnosti vytvorené priamo v procese realizácie výmeny obyvateľstva. Dokumenty k tejto agende sú však aj v iných skupinách a nebolo možné ich z rôznych dôvodov pripojiť k tejto skupine.

D. Písomnosti pracovnej skupiny OOÚ v Rožňave

a/ rôzne spisy 1946 - 1948

b/ árendálne zmluvy.

Z práce pracovnej skupiny v Rožňave zachoval sa teda iba zlomok. Árendálne zmluvy so Slováckmi, ktorým sa o-
dovzdal do správy majetok vysídlených Maďarov - roľní-
kov.

E. Písomnosti pracovnej skupiny OOÚ v Moldave.

Čo sa zachovalo z činnosti tejto pracovnej skupiny je
skutočne veľmi málo.

F. Písomnosti pracovnej skupiny OOÚ v Buzici.

Táto pracovná skupina OOÚ skoro zanikla a písomnosti
odovzdala pracovnej skupine vo Veľkej Ide. Zachoval sa
odovzdávací protokol podľa ktorého možno si urobiť pred-
stavu o tom, ako málo archíválií sa dodnes zachovalo.
Jedinou pamiatkou na činnosť tejto pracovnej skupiny
OOÚ je zoznam osôb navrhnutých do pracovných čiat.

G. Písomnosti pracovnej skupiny OOÚ vo Veľkej Ide.

Zachoval sa len zlomok agendy pracovnej skupiny.

H. Písomnosti pracovnej skupiny OOÚ v Períne;

a/ rôzne spisy

b/ vymazy zo zoznamu osôb určených na výmenu

c/ výkaz nehnuteľného majetku vysídlelcov z obce Perín.

Pracovná skupina vznikla tak, že pracovná skupina z
Veľkej Idy sa premiestnila do Perína. Čo do úplnosti,
je to najlepšie zachovaná registratúra pracovnej sku-
piny košického OOÚ a je aj veľmi zaujímavá, nakoľko ob-
sahuje mnoho konkrétnych údajov o presídľovacej akcii.

I. Varia

J. Revízne správy konfiškátov.

Touto spisovou skupinou sa začínajú spisy vzniklé z činnosti košickej expozitúry FNO.

K. Rôzne spisy FNO 1946 - 1949.

Materiál zaradený do tejto spisovej skupiny je usporiadaný podľa ročníkov a čísel na pečiatke a vznikol z agendy FNO v Bratislave a Košiciach v súvislosti s vybavovaním rôznych záležitostí na východnom Slovensku,

L. Konfiškácie na východnom Slovensku

a/ obce

b/ okresy

c/ konfiškácie v rôznych obciach podľa výroku OĽS

d/ rôzne spisy o konfiškáciach.

Do tejto spisovej skupiny sú zaradené rozmanité písomnosti vyhotovené pri zisťovaní konfiškátov a uskutočňovaní konfiškácie na celom území východného Slovenska expozitúrami FNO v Košiciach a Poprade.

Záležitosti, ktoré sa vybavovali na Spiši sú tu zaradené preto, lebo nakoniec skutočne pripadli pod agendu košickej FNO /preto sa aj našli v tomto fonde/. Nezaradili sa sem iba tie konfiškačné záležitosti, ktoré nebolo možné vytrhnúť z miesta ich terajšieho zaradenia bez porušenia záasad pre spracovanie archívneho materiálu.

II. OOÚ v Kráľovskom Chlmci

A. Rôzne zápisnice

Zaradili sa sem skutočne tie najrôznejšie zápisnice, ktoré sa našli bez akejkoľvek signatúry vo fonde OOÚ v Kráľovskom Chlmci. Boli zoradené podľa dátumov vzniku a tak sú aj poukladané. Bádateľ môže preto ľahko nájsť ktorúkoľvek z uvedených zápisníc, ktoré majú skutočne veľkú historickú cenu.

B. Spisový materiál 1946 - 1949

Registratúra OOÚ v Kráľovskom Chlmci sa pomerne dobre zachovala a je preto uložená podľa pôvodného ukladacieho systému. Spisy, ktoré nemali signatúru, ale dalo sa zistiť, z ktorého roku pochádzajú, sú zaradené vždy na konci ročníka.

C. Reemigrácia a repatriácia

a/ zoznamy osôb

b/ evidenčné listy osôb určených na prácu do Čiech

c/ podkladový materiál zo Sátoraljaújhely

Do tejto spisovej skupiny sa zaradili písomnosti dokumentujúce presídľovanie v oblasti Kráľovského Chlmca.

D. Varia

Varia sú nepočetné. Možno však povedať, že dobre dokresľujú činnosť OOÚ.

III. OOÚ v Spišskej Novej Vsi /Poprade/

A. Spisový materiál OOÚ v Spišskej Novej Vsi.

OOÚ v Spišskej Novej Vsi mala krátke trvanie. Registratúra z r. 1946 sa však zachovala skoro kompletne. Mate-

riál z r. 1947 sa však vôbec nezachoval.

B. Spisový materiál OOÚ v Poprade 1946 - 1948

To, čo sa zachovalo z činnosti OOÚ v Poprade, je skutočne iba malý zlomok toho, čo sa za uvedené roky vytvorilo v agende úradu.

C. Varia

Varia z oblasti Spiša sú nepočetné. Niektoré zachované písomnosti, zaradené do tejto skupiny, si však skutočne zaslúžia pozornosť bádateľov.

Inventárnou jednotkou pri tomto spisovom materiáli je vždy buď ročník, alebo jedna spisová skupina určitého druhu agendy.

Na záver zostáva už iba poukázať ako sa dá cenný inventarizovaný materiál využiť. Dejiny osídľovacej akcie nie sú totiž ešte spracované a v archívoch Slovenska sa zachovalo málo podkladov k jej výskumu. Preto takto zinventarizovaný materiál fondov OOÚ je skutočne hodnotným prameňom pre bádateľov. Obsahuje bohaté podklady k štúdiu zložitého a komplikovaného právneho komplexu, ktorý sa vytvoril v súvislosti s presídľovacou akciou. Ďalej sú tu dokumenty k dejinám povojnovej národnostnej politiky pre územie celého východného Slovenska. Nakoniec možno poukázať, že sú tu tiež dokumenty k prevádzaniu konfiškácií a k činnosti FNO.

V združenom inventári je vyhotovený ku každému fondu OOÚ samostatný osobný, miestny a vecný register. Čísla v registroch odkazujú na inventárne čísla.

Vytriedenie a usporiadanie vykonal a inventár spracoval Štefan E l i á š , odborný archivár Štátneho archívu v Košiciach v r. 1973.

Zoznam použitých skratiek

- ČsPK - Československá presídľovacia komisia
- ČSR - Československá republika
- FNO - Fond národnej obnovy
- HKS - Hospodárska kontrolná služba
- JSSR - Jednotný zväz slovenských roľníkov
- KSS - Komunistická strana Slovenska
- MNV - Miestny národný výbor
- NB - Národná bezpečnosť
- NF - Národný front
- OĽS - Okresný ľudový súd
- ONV - Okresný národný výbor
- OOSSP - Okresná odbočka zväzu slovenských partizánov
- OOÚ - Oblastný osídľovací úrad
- OÚOÚ - Oblastná úradovňa Osídľovacieho úradu
- PPPR - Povereníctvo poľnohospodárstva a pozemkovej reformy
- PSFNO - Pracovná skupina Fondu národnej obnovy
- SKO - Skupina kontroly odsunu
- SNR - Slovenská národná rada
- SVOJPOV - Zväz vojakov slovenského národného povstania
- UNRRA - United Nations Relief and Rehabilitation Administration /Organizácia Spojených národov pre podporu vojnou postihnutých krajín/
- VOÚ - Vestník Osídľovacieho úradu
- ZK - Zmiešaná komisia
- ZSSR - Zväz sovietskych socialistických republík

Zoznam použitej literatúry

1. Sbiierka zákonov republiky Československej 1945, 1946
1950
2. Vestník Osídľovacieho úradu pre Slovensko 1946 -
1949

I N V E N T Á R E

I. Oblastná úradovňa Osídľovacieho úradu a Fondu národnej obnovy v Košiciach.

A. Obežníky, vyhlášky, nariadenia OÚ, FNO, povereníctiev a ministerstiev.

1 1946

1

Zisťovanie národnosti osôb židovského pôvodu /4.6.1946/, kancelársky poriadok pre oblastné úradovne OÚ /18.6.1946/, pokyny pre odsun /13.8.1946/, organizácia a činnosť presídľovacích staníc /25.8.1946/, smernice pre združovanie hospodárskych jednotiek /8.9.1946/, smernice, ktorými sa vynímajú určité osoby zo zoznamov predložených československou vládou vláde maďarskej na základe článku V. resp. VIII. dohody o výmene obyvateľstva /14.9.1946/, všeobecné smernice pre vykonanie výmeny obyvateľstva podľa dohody medzi Československom a Maďarskom zo dňa 27. II.1946 /28.9.1946/, smernice na združovanie živnostenských jednotiek /3.10.1946/, smernice o poskytovaní úveru presídlencom /26.10.1946/, ustálenie výšky penzijných dôchodkov presídlencom /18.11.1946/, návod na zostavenie katastru hosp. jednotiek a výkazu nehnuteľného majetku /28.11.1946/, smernice pre oblastné úradovne OÚ /bez dátumu/, všeobecný výklad dekrétu č. 108/1945 Zb. a vládneho nar. č. 45/46 Zb. /bez dátumu/, organizačný poriadok FNO v Bratislave /bez dátumu/, inštrukcie pre súpi-

sové orgány /bez dátumu/.

2 1947

1

Organizácia a spôsob činnosti FNO /2.1.1947/, smernice pre manipuláciu s prihláškami k súpisu nepriateľského majetku /23.1.1947/, vyhláška OÚ a FNO o udržovaní konfiškovaných obytných domov /19.2.1947/, vyhláška ministra zahraničných vecí zo dňa 9.9.1946 o uverejnení rozhodnutia československo-maďarskej zmiešanej komisie pre výmenu obyvateľstva č. 24 /1.3.1947/, úprava o dobrovoľnom vysťahovaní osôb maďarskej národnosti do cudziny /3.3.1947/, smernice pre národných správcov /15.3.1947/, uvedenie re-emigrantov do držby /12.4.1947/, penzijné a iné zapatrovacie dôchodky presídlencov /17.6.1947/, smernice na prevádzanie odhadu /21.6.1947/, veterinárne ochranné opatrenia pri dovoze a vývoze zvierat re-emigrantov do a z Československa /1.8.1947/, úprava pre ustálenie nájomného v konfiškátoch /6.8.1947/, vyhláška OÚ o rozhodnom dni pre určenie rozsahu majetkovej podstaty konfiškovaných drobných živnostenských podnikov /1.9.1947/, opravy dohodových domov mimo stavebnej obnovy /15.9.1947/, štátna podpora na obytné stavby /15.9.1947/, postup pri osídľovaní /17.9.1947/, pokyny OÚ pre revíziu živnostenských oprávnení /1.10.1947/, smernice OÚ a FNO pre súpis a ocenenie konfiškovaných majetkových podstat a pre záverečné vyúčtovanie národných správ /12.10.1947/, evidencia a spisová manipulácia pri presídlení /20.

11.1947/, súpis nehnuteľností konfiškovaných podľa dekr. č. 108/45 Zb. /28.11.1947/, pokyny pre výber osôb na výmenu /bez dátumu/, organizácia súpisového oddelenia majetkového odboru OÚ a smernice pre súpisové orgány a pomocných preberačov dohodového majetku /bez dátumu/, smernice pre zisťovacie komisie FNO /bez dátumu/, prehľad ustanovení týkajúcich sa presídlenia /bez dátumu/, poučenie o uznaní nárokov, získaných v sociálnom poistení v Maďarsku /bez dátumu/.

3

1948

2

Obrábanie pôdy - vyúčtovanie /12.1.1948/, hospodárska a sociálna starostlivosť o presídlencov /15.1.1948/, prekontrolovanie živého inventára vydaného presídlencom na reverz /20.1.1948/, UNRRA - postroje na kone pre presídlencov /22.1.1948/, nábor spolupracovníkov medzi presídlencami /27.1.1948/, rozširovanie a zakúpenie brožúrok "Národnej knižnice" /27.1.1948/, podávanie dôležitých správ /28.1.1948/, malý pohraničný styk s Maďarskom /3.2.1948/, odsun a kontrola odsunu /7.2.1948/, právne vady hospodárskych zvierat /9.2.1948/, sťažnosti presídlencov /13.2.1948/, akcia OÚ - dodávanie krmiva pre dobytok presídlencov /14.2.1948/, vyžiadanie zoznamu presídlencov pre pridelovanie voľských a kravských postrojov /18.2.1948/, zavedenie inšpekčnej služby na odboroch a oblastných OÚ /24.2.1948/, zriadenie domácich lekárničiek medzi presídlencami /24.2.1948/.

jarná osivová akcia - rok 1948 /26.2.1948/, majetková a sociálna štruktúra vysídlených Maďarov /8.3.1948/, reorganizácia súpisovej služby /10.3.1948/, smernice na poskytnutie strojovej práce pre obrobienie pozemkov a zakúpenie osív, sadív a umělých hnojív na konto žiadaného roľníckeho, alebo zeleného úveru /16.3.1948/, zapojenie zamestnancov pozemkového katastra do určitých úsekov osídľovacích prác /22.3.1948/, reorganizácia pracovných skupín OOÚ /23.3.1948/, obrobienie pôdy Maďarmi určenými na presídlenie /23.3.1948/, dodatok k smerniciam o poskytovaní strojovej práce, osív, sadív a hnojív v rámci zeleného úveru /23.3.1948/, kontrolovanie transportov /30.3.1948/, smernice o obrobení dočasne opústenej pôdy traktorovými brigádami /6.4.1948/, doprava chorých a transportu vlakom neschopných osôb určených na presídlenie /9.4.1948/, predpisovanie použitých dodávok hovädzieho a bravčového mäsa presídlencom a reemigrantom /22.4.1948/, roľnícky úver so štátnou zárukou /10.8.1948/, živnostenský úver so štátnou zárukou /6.9.1948/, organizačný poriadok a rozvrh práce pre OOÚ /25.9.1948/, organizačný poriadok OÚ a FNO v Bratislave /bez dátumu/.

B. Rozhodnutia československo-maďarskej
zmiešanej komisie pre výmenu obyvateľstva.

4	1946 - 1948		2
	č. 15/1946	37/1947	49/1948
	20/1946	38/1947	50/1948
	21/1946	39/1947	51/1948
	22/1946	40/1947	52/1948
	25/1946	42/1947	53/1948
	26/1947	43/1947	54/1948
	27/1947	44/1947	55/1948
	29/1947	45/1947	56/1948
	32/1947	46/1947	57/1948
	35/1947	47/1947	59/1948
	36/1947	48/1948	61/1948
			62/1948

Uznesenie ZK zo dňa 10.IV.1947

14. V.1947

12.VII.1947

C. Reemigrácia a repatriácia.

5	a/ Zápisky	3
	Zápisnica z porady predsedu OÚ so zástupcami baní a hutí zo dňa 13.8.1946, zápisnica o uzneseniach združovacej komisie pre združovanie presídlencov živnostníkov do oblasti Košíc zo dňa 25.2.1947, zápisnica o technickom prevádzaní výmeny zo dňa 2.7.1947, zápisnica vo veci transportov A/B-1-11-	

1/Ž, A/B-2-11-1/Ž a transportu intelektuálov zo dňa 8.7.1947, zápisnica vo veci náhradného združenia zo dňa 7.7.1947.

b/ Spisy 1946 - 1948

3

Rozdelenie práce pre OÚOÚ v Košiciach /142/46/, hlásenie o nábore pracovných síl do Čiech v okruhu OÚOÚ v Košiciach /3134/47/, otvorenie účtov u Roľníckej vzájomnej pokladnice v Košiciach /3446/47/, notifikácia osôb maďarskej národnosti z oblasti Košíc /65/48/, rozdelenie práce pre OÚOÚ v Košiciach /80/48/, odpisy nájomných zmlúv /2628/48/, platobná záповeď /6856/48/, súpisový materiál predmetných majetkov /bez čísla/.

c/ Zoznamy osôb

3

Zoznam reemigrantov došlých z Maďarska a bývajúcich v Košiciach; zoznam transportu reemigrantov; evidencia reemigrantov z Maďarska, Rumunska, Juho-slávie a Bulharska a optanti zo ZSSR; hlásenie o transportoch; zoznam presídlencov do západných Čiech z obce Stropkov, Kelča, Nižná Olšava; dopravný poriadok transportov; zoznam zaistených bytov obvinených Maďarov pre účely osídľovacie; návrh na výmenu osôb v okrese Košice, Moldava, Rožňava; zoznam transportu Maďarov z Košíc a okolia.

D. Písomnosti pracovnej skupiny OOÚ v Rožňave.

- 6 Rôzne spisy 1946 - 1948 4
Zoznam počtu obvinených osôb určených na odsun do Maďarska z jednotlivých obcí rožňavského okresu; zaistenie budov pre detské opatrovne a kultúrne domy; hlásenie stavu zamestnancov pracovnej skupiny; rozvrh práce pre OOÚ Košice na r. 1948; rozdelenie pracovných čiat; zvláštny všeobecný výpis z pozemkovej knihy č. 22 katastrálneho územia Lúčka.
- 7 Árendálne zmluvy: 4
Brzotín
Jovice
Krásnohorské Podhradie
Krásnohorská Dlhá Lúka
Kružná
Pašková
Plešivec
Silická Brezová
Slavec

E. Písomnosti pracovnej skupiny OOÚ v Moldave nad Bodvou.

- 8 5
Zoznam osôb navrhnutých do pracovných čiat; súpisový materiál o celkovej výmere predmetných majet-

kov v okrese Moldava nad Bodvou.

F. Písomnosti pracovnej skupiny OOÚ v Buzici.

9

5

Zoznam osôb navrhnutých do pracovných čiat.

G. Písomnosti pracovnej skupiny OOÚ vo Veľkej Ide.

10

5

Zoznam osôb, ktoré reslovakizovali /6/48/, zoznam reslovakizantov z obce Seňa a Migléc /7/48/, spor o vlastníctvo role /19/48/, rozvrh práce pre OOÚ Košice na r. 1948 /21/48/, výkaz prác za mesiac január 1948 /39/48/, zámena forintov za Kčs presídlencom z Maďarska /46/48/, zrušenie a začlenenie pracovnej skupiny v Buzici do pracovnej skupiny vo Veľkej Ide /88/48/, zápisnice o odovzdaní a prevzatí pracovnej skupiny v Buzici /113/48/, zoznam osôb navrhnutých do pracovných čiat /bez signatúry/.

H. Písomnosti pracovnej skupiny OOÚ v Períne.

11

Rôzne spisy

5

Zoznam osôb, ktoré žiadajú o vyškrtnutie z odsunu z obce Perín /bez sign./, evidencia nezdrúžených hospodárskych jednotiek obce Perín /78/48/, dotaz o prevode majetku vysídlených po r. 1945 /94/48/, zákaz návratu reemigrantov z Čiech na Slovensko

/109/48/, vyšetřovanie transportov D-Š 5 /152/48/,
vyžiadanie asistencie NB /157/48/, vyšetřovanie
majetkových pomerov /159/48/, zápisnica o prideľo-
vaní domov /164/48/, zápisnica o odňatí dohodového
majetku /180/48/, voľba nových funkcionárov pašien-
kového spoločenstva /186/48/, hlásenie o opravách
dohodových domov /197/48/, výkaz dohodového majet-
ku, ktorý nebol daný do detencie presídlencom
/200/48/, situačná správa /204/48/, prevedenie in-
kasa za dodané hospodárske stroje pre presídlencom
v Períne /232/48/, uspokojenie presídlencom z Vá-
gashuty /248/48/, žiadosť presídlencom z Perína o
odklad platenia árendy /250/48/, zabezpečenie pra-
covných síl pre rekonštrukciu dohodových domov
/252/48/, zápisnica o riešení otázky prídely doho-
dových domov pre neuspokojených presídlencom /272/
48/, oznámenie potreby sporákov pre presídlencom
/291/48/, sťažnosť presídlenca /314/48/, zriadenie
detskej škôlky /329/48/, prídely plán obce Mil-
host', Chym a Vyšný Lánec /335/48/, dodanie sporá-
kov /345/48, 351/48/.

12

5

Výmazy zo zoznamu osôb určených na výmenu z obce
Perín, Veľká Ida, Komárovce, Gomboš, Slánec, Buzi-
ca, Šaca, Bidovce, Olšoviany.

13

5

Výkaz nehnuteľného majetku vysídlencom z obce Perín.

I. Varia

- 14   1946 - 1949   5
- Zoznam národných správcov v Košiciach; situačné správy živnostenského referátu OOÚ v Košiciach; zoznam živnostenských podnikov v Košiciach, na ktoré bola uvalená národná správa; riešenie otázky výdavkov spojených s používaním a udržovaním reprezentačnej budovy tzv. Jakabovho paláca v Košiciach; štatistika osôb maďarskej národnosti určených na odsun; návrh na umiestnenie reemigrantov z Maďarska a Juho-slávie vo vinohradníckej oblasti tokajskej; zoznam dobytká vydaného na reverz v okrese Moldava; účtovný plán dohodového majetku; národnostný prehľad obcí v okrese Košice podľa štatistiky z roku 1930; zoznam zamestnancov košických podnikov r. 1947; národnostný prehľad Neslovákov bývajúcich na Slovensku r. 1940; program slávností prvého mája 1948 v Košiciach; názvy košických ulíc za I. ČSR, horthyovskej okupácie a po oslobodení; plagát FNO; cyklo-stylované prehľady súdobej tlače.

J. Revízne správy

- 15   1947   6
- Revízne správy konfiškátov z roku 1947.

K. Rôzne spisy FNO 1946 - 1949.

- 16   1946   422 - 1414   6
Súpis majetku odsúdených OĽS v Rožňave /422/, konfiškácia majetku cvičiteľa leventistov J. Prosin-
gera /603/, konfiškácia majetku J. Alta býv.voj.
veliteľa Rožňavy /773/, konfiškácia majetku cviči-
teľa leventistov Ondreja Fabiana /1414/.
- 17   1947   808 - 28111   6
Podávanie hlásenia o počte konfiškátov v Sečovskej
Polianke a Sačurove /3345/, konfiškácia majetku F.
Vécseyho /4694/, žiadosť o pridelenie prihlásených
predmetov /7928/, konfiškácia parnej píly v Nižnom
Medzeve /9911/, zrušenie konfiškácie /10457, 11114/
konfiškácia majetku osôb nemeckej národnosti v Niž-
nom Medzeve /11509/, domové konfiškáty v Gelnici
nesprávne konfiškované /18257/, zahájenie vyvlast-
ňovacieho pokračovania v Trebišove /22243/.
- 18   1948   29 - 9329   7
Žiadosť o vrátenie zaistených vecí /272/, žiadosť
o zrušenie konfiškácie /2559/, dražba nehnuteľno-
stí /2728/, zrušenie konfiškácie /2829/, pridele-
nie domového majetku konfiškátov /3246/, žiadosť
o skonfiškovaný majetok /3481/, konfiškácia majet-
ku obyvateľov Švedlára /3715, 3745/, vrátenie ari-
zovaného majetku /4401/, žiadosť o vrátenie konfiš-
kovaného potravinového družstva vo Veľkej Ide

/4541/, zrušenie konfiškácie majetku baníkov nemeckej národnosti v Rudňanoch a Smolníku /4880/, žiadosť o dodatočný súhlas k hypotekárnemu zaťaženiu nehnuteľností /5299, 5300, 5318/, vyvlastnenie pozemkov Ústrednej parcelačnej banky v Budapešti pre VI. úsek úpravy Čiernej vody v katastrálnom území Lúčky /6807/, zrušenie konfiškácie majetku Antona Schmidla /7002/, sťažnosť roľníkov obce Slovenský Žipov na hospodárenie s konfiškovaným majetkom obce Michalok /7689/, prípad Anton Povrazník /konvoľút bez sign./.

1948

9330 - 18442

8

Vyšetrovanie spoľahlivosti akademického maliara Viktora Zemplényiho /9749/, vyvlastnenie pozemku pre výstavbu pošty /10921/, súhlas na bezbremenné prevedenie nehnuteľností /13379/, žiadosť o prídelenie konfiškovaného pozemku /15373/, konfiškácia majetku nemeckého antifašistu /15409/, konfiškácia pily v Kapišovej /16774/, zvláštny výpis z pozemnoknižných zápisníc kat. území okresu Medzilaborce /16935/, zrušenie konfiškácie /18026/, oncsa domky /18055/, žiadosť o vyňatie hnuteľností z konfiškátu /18322/.

19

1949

3622 - 6720

8

Návrhy na likvidáciu živností v Košiciach /3622, 4352/, zámena bytov medzi presídlencom a nájomníkom v dohodovom byte /6720/.

L. Konfiškácie na východnom Slovensku

20	a/ Obce	9
	Abovce	
	Ardovo	
	Bačka	
	Baranč	
	Barca	
	Bardejov	
	Bardejovské Kúpele	
	Bánovce nad Ondavou	
	Bidovce	
	Bieľ	
	Bodrog	
	Boľ	
	Borša	
	Brzotín	
	Budulov	
	Buzica	
	Cestice	
	Černochoh	
	Čierna nad Tisou	
	Čelovce	
	Čučma	
	Debrad'	
	Dobšina	
	Drahňov	
	Drienovec	
	Drnava	
	Držkovce	
	Dvorníky	
	Gelnica	
	Gemer	
	Gemerská Hôrka	
	Haniska	
	Herľany	
	Hraň	

Hrčeľ
Hrhov
Hrkáč
Hubovo
Humenné
Chym
Jablon
Janík
Jasov
Jasovský Podzámok
Jastrabie
Jovice

Kežmarok 10
Komárovce
Košice

Košické Hámre 11
Králik
Kráľovský Chlmec
Krásnohorská Dlhá Lúka
Krásnohorské Podhradie
Krásnovce
Krompachy
Kunová Teplice
Kuzmice
Kysak
Ladmovce
Lastovce
Leles
Lenka
Lipovník
Lorinčík
Luhyňa
Malá Bara
Malé Lodina
Malcov
Malé Trakany

Malý Horeš	
Malý Kameneč	
Malý Ruskov	
Margecany	
Medzilaborce	
Meliata	
Michalovce	
Michaľany	
Milhostov	
Mníšek nad Hnilcom	
Močarany	
Mokrance	
Moldava nad Bodvou	
Nacina Ves	
Nadábula	
Nálepkovo	
Nižný Lánec	
Nižný Medzev	
Nižný Medzev	12
Nižný Medzev	13
Nižný Žipov	14
Nová Vieska pri Bodrogu	
Novosad	
Paňovce	
Pašková	
Peder	
Perín	
Plešany	
Plešivec	
Poľany	
Pozdišovce	
Prešov	
Pribeník	
Rad	
Rakovnica	

Rebrín
Rešica
Riečka
Rožňava
Rudná
Sabinov
Sečovce
Sirník
Skároš
Slanec
Slavec
Slovenské Nové Mesto
Slovinky
Smolník
Smolnícka Huta
Solnička
Somotor
Stankovce
Stárňa
Strážne
Streda nad Bodrogom
Stropkov
Svinica
Svinice
Šafárikovo
Šankovce
Štítňik
Štos
Štrkovec
Švedlár
Trebišov
Trnavka
Včeláre
Včelínce
Veľká Bára
Veľká Ida
Veľké Trakany
Veľký Horeš

Veľký Kamenec
Veľký Kazimír
Viničky
Vinná
Vydraň
Vyšný Lánec
Vyšný Medzev
Zádiel 15
Zatín
Zborov
Zemplín
Zemplínske Hradište
Zemplínska Široká
Žbince

b/ Okresy: Giraltovce
Stropkov
Vranov
Vyšný Svidník

21 15

Konfiškácie v rôznych obciach podľa výroku OĽS.

22 15

Rôzne spisy o konfiškáciách; prehľad konfiškovaného majetku podľa nar. 104/45 v okrese Kežmarok; prehľad konfiškovaného majetku podľa nar. 104/45 v okrese Spišská Nová Ves; prehľad konfiškovaného majetku podľa nar. 104/45 v okrese Poprad; prehľad konfiškovaného majetku podľa nar. 104/45 v okrese Stará Ľubovňa; zoznam osôb, ktorým boli pridelené konfiškované majetky v obci Strážky nad Popradom; dozor nad zisťovacími komisiami; smernice pre zisťovacie komisie FNO.

O s o b n ý   r e g i s t e r

Alt J.   16
Fabian Ondrej   16
Povrazník Anton   18
Prosinger J.   16
Schmidl Anton   18
Zemplényi Viktor   18

M i e s t n y   r e g i s t e r

Abovce   20
Ardovo   20

Bačka   20
Baranč   20
Barca   20
Bardejov   20
Bardejovské Kúpele   20
Bánovce nad Ondavou   20
Bidovce   12, 20
Biel   20
Bodrog   20
Boľ   20
Borša   20
Bratislava   1, 3
Brzotín   ,7, 20
Budapešť   18
Budulov   20
Bulharsko   5
Buzica   9, 10, 12, 20

Cestice   20
Čechy   5, 11
Černochof   20
Československo   1, 2
Čierna nad Tisou   20
Čelovce   20
Čučma   20

Debrad'   20
Dobšina   20
Drahňov   20
Drienovec   20
Drnava   20
Držkovce   20
Dvorníky   20

Gelnica 17, 20
Gemér 20
Gemerská Hôrka 20
Giraltovce 20
Gomboš 12

Haniska 20
Herľany 20
Hraň 20
Hrčel 20
Hrhov 20
Hrkáč 20
Hubovo 20
Humenné 20

Chym 11, 20

Jabloň 20
Janík 20
Jasov 20
Jasovský Podzámok 20
Jastrabie 20
Jovice 7, 20
Juhoslávia 5, 14

Kapišová 18
Kelča 5
Kežmarok 20, 22
Komárovce 12, 20
Košice 5, 6, 10, 14, 19, 20
Košické Hámre 20
Králik 20
Kráľovský Chlmec 20
Krasnohorská Dlhá Lúka 7, 20
Krasnohorské Podhradie 7, 20
Krásnovce 20
Krompachy 20
Kružná 7

Kunová Teplica 20
Kuzmice 20
Kysak 20

Ladmovce 20
Lestovce 20
Leles 20
Lenka 20
Lipovník 20
Lorinčík 20
Lúčka 6, 18
Luhyňa 20

Maďarsko 1, 3, 5, 6, 10, 14
Malá Bara 20
Malá Lodina 20
Malcov 20
Malé Trakany 20
Malý Horeš 20
Malý Kamenec 20
Malý Ruskov 20
Margecany 20
Medzilaborce 18, 20
Meliata 20
Migléc 10
Michalok 18
Michalovce 20
Michaľany 20
Milhostov 20
Milhošť 11
Mníšek nad Hnilcom 20
Močarany 20
Nokrance 20
Moldava nad Bodvou 5, 8, 14, 20

Nacina Ves 20
Nadabula 20
Nálepkovo 20

Nižná Oľšava 5
Nižný Lánec 20
Nižný Medzev 17, 20
Nižný Žipov 20
Nová Vieska pri Bodrogu 20
Novosad 20

Olšoviany 12

Paňovce 20
Pašková 7, 20
Peder 20
Perín 11, 12, 13, 20
Plešany 20
Plešivec 7, 20
Poľany 20
Poprad 22
Pozdišovce 20
Prešov 20
Pribeník 20

Rad 20
Rakovnica 20
Rebrín 20
Rešica 20
Riečka 20
Rožňava 5, 6, 16, 20
Rudná 20
Rudňany 18
Rumunsko 5

Sabinov 20
Sačurov 17
Sečovce 20
Sečovská Polianka 17
Seňa 10
Silická Brezová 7
Sirník 20

Skároš 20
Slanec 7, 12, 20
Slavec 20
Slovenské Nové Mesto 20
Slovensko 11, 14
Slovenský Žipov 18
Slovinky 20
Smolník 18, 20
Smolnícka Huta 20
Solnička 20
Somotor 20
Spišská Nová Ves 22
Stankovce 20
Stará Ľubovňa 22
Stárňa 20
Strážky nad Popradom 22
Strážne 20
Streda nad Bodrogom 20
Stropkov 5, 20
Svinica 20
Svinice 20
Šaca 12
Šafárikovo 20
Šankovce 20
Štítňik 20
Štos 20
Štrkovec 20
Švedlár 18, 20

Třebišov 17, 20
Trnavka 20

Vágashuta 11
Včeláre 20
Včelínce 20
Veľká Bára 20
Veľká Ida 10, 11, 18, 20
Veľké Trakany 20

Velký Horeš 20
Velký Kamenec 20
Velký Kazimír 20
Viničky 20
Vinná 20
Vranov nad Toplou 20
Vydraň 20
Vyšný Lánec 11, 20
Vyšný Medzev 20
Vyšný Svidník 20

Zádiel 20
Zatín 20
Zborov 20
Zemplín 20
Zemplínske Hradište 20
Zemplínska Široká 20
ZSSR 5
Žbince 20

V e c n ý r e g i s t e r

- brožúrky "Národnej knižnice" 3
byt dohodový - zámena 19
- čaty pracovné 8, 9, 10
- dekrét konfiškačný - výklad 1, 2
domky oncsa 18
domy konfiškované - údržba 2
domy - prideľovanie 11, 18
dôchodky penzijné presídlencov 1, 2
dražba nehnuteľností 18
družstvo potravinové - žiadosť o vrátenie 18
- FNO - poriadok organizačný 1, 2
forinty - zámena 10
- hospodárenie s konfiškátmi v obci Michalok 18
hypotekárne zataženie nehnuteľností 18
- inkaso za hospodárske stroje 11
inštrukcie pre súpisové orgány 1
- Jakabov palác - udržovanie 14
jarná osivová akcia 3
jednotky hospodárske - združovanie 1
- živnostenské - združovanie 5

kataster hospodárskych jednotiek	1
knižnica národná	3
komisia združovacia	5
komisie zisťovacie	2, 22
konfiškácia majetku antifašistu	18
konfiškácia nesprávna	17
- zrušenie	17, 18
konfiškácie podľa výroku OĽS	21
- v rôznych obciach a okresoch	20
konfiškáty - správy revízne	15
- vo Švedlári	18
- v Rožňave	16
- v Sačurove	17
- v Sečovskej Polianke	17
- v Strážkach nad Popradom	22
kontrola odsunu	3
krmivo pre dobytok presídlencom	3
lekárničky - domáce	3
Maďari vysídlení - sociálna štruktúra	3
- z oblasti Košíc	5
- z rožňavského okresu	6
majetková podstata	2
majetok dohodový - odňatie	11
- nepriateľský - súpis	2
- vysídlencom	13
nábor pracovných síl do Čiech	5

nábor spolupracovníkov	3
nájomné v konfiškátoch	2
národná správa	14
národnosť židovských osôb	1
NB - asistencia	11
Nemci v Nižnom Medzeve - konfiškácia majetku	17
oblastné úradovne OÚ	1
oblasť tokajská - umiestenie reemigrantov	14
obrobenie pôdy Maďarmi	3
- opustenej	3
obytné stavby - štátna podpora	2
odhad - prevádzanie	2
odklad platenia árendy	11
odsun - kontrola	3
- pokyny	1
- zrušenie	12
okres Košice - prehľad národnostný	14
opatrovne detské	6, 11
opravy dohodových domov	2, 11
optanti zo ZSSR	5
osídľovanie - postup	2
OÚOÚ v Košiciach - rozdelenie práce	5, 6
píla v Kapišovej - konfiškácia	18
- v Nižnom Medzeve - konfiškácia	17
plagát FNO	14
plán prídellový	11
podniky košické - zamestnanci	14

pohraničný styk malý	3
pomery majetkové - vyšetrovanie	11
postroje na kone	3
- voly	3
prehľad konfiškovaného majetku v okrese Kežmarok	22
- Poprad	22
- Sp. Nová Ves	22
- St. Ľubovňa	22
prehľady tlače	14
prevod majetku	11
program osláv 1. mája 1948	14
reemigranti - uvedenie do držby	2
- zoznam	5
reorganizácia pracovných skupín OOÚ	3
- súpisovej služby	3
reslovakizácia	10
reverz živého inventáru	3
roľnícka vzájomná pokladnica	5
skupina pracovná OOÚ v Buzici	9, 10
- v Moldave nad Bodvou	8
- vo Veľkej Ide	10
- v Períne	11
- v Rožňave	6
služba inšpekčná	3
smernice pre národných správcov	2
spoločenstvo pašienkové	11
sporáky pre presídlencov	11

- správa situačná 11, 14
správy dôležité - podávanie 3
    - národné - záverečné vyúčtovanie 2
stanice presídlovacie 1
starostlivosť o presídlencov 3
sťažnosti presídlencov 3
štatistika Maďarov 14
- transporty 3, 5, 11
- ulice Košíc - názvy 14
úver presídlencom 1
    - roľnícky 3
    - zelený 3
    - živnostnícky 3
- veterinárne ochranné opatrenia 2
výmena obyvateľstva 1, 2, 5
vysťahovanie - dobrovoľné 2
vyvlastnenie pozemkov 18
vyvlastňovanie v Trebišove 17
- zápoveď platobná 5
zmiešaná komisia 2
    - rozhodnutie 4
zmluvy nájomné 5, 7
zoznam dobytku vydaného na reverz 14
    - národných správcov 14
    - presídlencov do západných Čiech 5
    - reemigrantov v Košiciach 5

zvieratá hospodárske - právne vady	3
žiadosť o pridelenie prihlásených predmetov	14
- o vrátenie vecí	18
- o vyškrtnutie z odsunu	11
- o zrušenie konfiškácie	18
živností v Košiciach - likvidácia	19
živnostnícke oprávnenia - revízia	2

II. Oblastná úradovňa Osídľovacieho úradu v Kráľovskom
Chlmci.

A. Rôzne zápisnice

1 1946 - 1948

1

Zápisnica z porady konanej 16.7.1946 na OÚ ohľadom vyhľadávania budov pre záchytné stanice; zápisnica z porady 22.7.1946 na OÚ ohľadom presídľovacích staníc; zápisnica z porady konanej 15.10.1946 na OOÚ v Kráľovskom Chlmci s dôverníkmi obce Háromhuta vo veci odôvodnenia odopretia presídliť na Slovensko; zápisnica z piatej porady prednostov OÚOÚ 11.11.1946 v Nových Zámkoch; zápisnica napísaná v Borši 10.7.1947 ohľadom zistenia všeobecných hospodárskych údajov pre súpis zanechaného majetku presídlených Maďarov; zápisnica z porady prednostov OOÚ, konanej 22. - 24.11.1947 v Bratislave; zápisnica napísaná 23.9.1948 v Kráľovskom Chlmci ohľadom ustálenia hospodárskych a všeobecných údajov z príležitosti výmeny obyvateľstva; zápisnica zo dňa 8.10.1948 o prezdužovaní v Strede nad Bodrogom; zápisnica o nakladaní maďarských rodín v Borši dňa 16.10.1948; zápisnica napísaná 18.10.1948 o vyšetrovaní umiestnenia slovenských presídľencov; zápisnica zo schôdze konanej 21.10.1948 so Slovákami v obci Viničky; zápisnica napísaná 21.10.1948 v Borši z porady s presídlenými Slovákami; zápisnica zo dňa 23.10.1948 o vyšetrovaní osídlenia slovenských rodín v obci Veľká Bara; zápisnica zo schôdze s presídľencami konanej v Borši

25.10.1948; zápisnica napísaná 26.10.1948 na schôdzi s presídlencami vo Veľkých Kapušanoch; zápisnica zo schôdze s presídlencami 3.11.1948 v Klíne nad Bodrogom; sťažnosť Slovákov z Borše zo dňa 16.11.1948.

B. Spisy

2	1946	1 - 493	1
- Sťažnosť kolonistov zo Stredy nad Bodrogom /7/; štatistický prehľad obyvateľov /10, 14/, referát o vykonanej práci /24/, sťažnosť kolonistov presídlených z obce Habura do Veľkého Horeša /92/, zápisničné vypočutie úradníka OÚÚ v Kráľovskom Chlmci vo veci umiestenia Slovákov z Rumunska v českých krajinách /138/, žiadosť o vyškrtnutie zo zoznamu Maďarov určených na presídlenie /192, 195, 207, 230, 231, 236, 240, 242, 243, 247, 251, 260, 289, 292, 298, 300, 311, 320, 335, 356/, referát o činnosti OÚÚ /201/, dobrovoľné vysťahovanie do Maďarska /270, 456, 490/.
	1946	500 - 655	2
- Žiadosť o vyškrtnutie zo zoznamu Maďarov určených na presídlenie /506, 624/, dobrovoľné vysťahovanie do Maďarska /515, 561/, hlásenie o uvoľnených bytoch osôb vysťahovaných do ZSSR /582/, zoznam nezdrúžených obcí s pôdohospodárskymi a živnostenskými jednotkami /594/, zoznam delegovaných úradníkov pre súpisovú akciu /bez signatúry/.

- 3   1947   7 - 1299   2
- Pašienkové spoločenstvo /7/, záznam zo šiestej pracovnej porady prednostov OOÚ 28.12.1946 v Bratislave /9/, správa delegovaného úradníka J. Vlačikyho /14/, preskumpovanie osôb maďarskej národnosti do Čiech /33/, plánovanie transportov /42/, nábor robotníctva do Čiech /61/, záznam z porady prednostov OOÚ 1.3.1947 v Bratislave /202/, obežník o zrušení OOÚ v Spišskej Novej Vsi /253/, smernice pre malý pohraničný styk s Maďarskom /373/, obežník o zriadení oddelenia pre kontrolu odsunu /437/, úprava pre uschovanie pečiatok a úradných tlačív /456/, výkaz o výdavkoch vzniklých pri výmene obyvateľstva /487/, referát o stave agendy a pôsobnosti OOÚ v Kráľovskom Chlmci /509/, doplnenie evidencie konfiškátov /513/, výkaz o zamestnancoch OOÚ v Kráľovskom Chlmci /523/, obežník o pohoršujúcom maďarčení a nemčení /558/, sťažnosť optanta zo Zakarpatskej Ukrajiny /810/, obežník o stanovení schopnosti transportu chorých osôb /1102/, zvláštne odmeny úradníkom OOÚ v Kráľovskom Chlmci /bez čísla/.
- 4   1948   20 - 1461   3
- Výkazy žiadateľov o finančnú a hospodársku výpomoc /47/, žiadosť o vyškrtnutie zo zoznamu Maďarov určených na presídlenie /89, 116/, návrhy pre päťročný budovateľský program v obvode OOÚ v Kráľovskom Chlmci /515/, dobrovoľné vystahovanie do Maďarska /599, 600/, sťažnosti reemigrantov z Juhoslávie osadených v Borši /751/, pozvánka na slávnostné bohoslužby z príležitosti zvolen-

nia prezidenta K. Gottwalde /1050/, evidencia odsunutých Maďarov a presídlených Slovákov podľa obcí /1124/, notifikácia transportov od 16.9. do 15.10.1948 /1461/.

5 1949 21 - 89 3

Výkaz voľných hospodárskych usadlostí /21/, rozdelenie dohodového majetku /52/, sťažnosť presídlencom zo Stredy nad Bodrogom /82/, roľnícky úver presídlencom /89/.

C. Reemigrácia a repatriácia

6 Zoznamy osôb 4

Zoznam presídlencom z Československa do Maďarska; zoznam žiadateľov o živnosti; živnostnícky transport z Maďarska; návrh na dopravný poriadok transportov; zoznam presídlených Slovákov; zoznam presídlených maďarských intelektuálov; zoznam Maďarov v obci Zemplín; zoznam Maďarov v obci Streda nad Bodrogom; zoznam živnostníkov - Maďarov.

7 4

Evidenčné listy osôb určených na prácu do Čiech z okresu Kráľovský Chlmec.

8 5

Podkladový materiál zo Sátoraljaújhely.

D. Varia

9 5

Žiadosť o živnostenský a obchodný úver so štátnou zá-

rukou; evidencia majetkov nad 50 ha v okrese Královský Chlmec; zoznam konfiškátov; zoznam hospodárskych jednotiek v obciach okresov Královský Chlmec a Veiké Kapušany; výkaz nehnuteľného majetku vysídlelcov z obce Veiké Kapušany.

M i e s t n y   r e g i s t e r

Borša   1, 4

Bratislava   1, 3

Čechy   3, 7

Československo   6

Habura   2

Háromhuta   1

Juhoslávia   4

Klín nad Bodrogom   1

Kráľovský Chlmec   1, 2, 3, 4, 7, 9

Maďarsko   2, 3, 4, 6

Nové Zámky   1

Rumunsko   2

Sátorajjaújhely   8

Spišská Nová Ves   3

Streda nad Bodrogom   1, 2, 5, 6

Veľká Bara   1

Veľké Kapušany   1, 9

Veľký Horeš   2

Viničky   1

Zakarpatská Ukrajina   3

Zemplín   6

ZSSR   2

V e c n ý r e g i s t e r

akcia súpisová	2
bohoslužby z príležitosti zvolenia prezidenta	4
budovy pre záchytné stanice	1
byty uvoľnené	2
evidencia konfiškátov - doplnenie	3
- majetkov nad 50 ha	9
jednotky hospodárske	9
konfiškáty - zoznam	9
maďarčenie a nemčenie	3
Maďari - inteligenti	6
- odsun do Čiech	3, 7
- odsunutí - evidencia	4, 6
- v Borši - nakladanie	1
- v Strede nad Bodrogom	6
- v Zemplíne	6
- živnostníci	6
maďarské spevníky a modlitebné knižky	4
Maďarsko - dobrovoľné vysťahovanie	2, 4
majetok dohodový - rozdelenie	5
- vysídľencov	9
materiál podkladový zo Sátoraljaújhely	8

návrh na budovateľský program	4
obce nezdrúžené - zoznam	2
oblastná úradovňa OÚ v Kráľovskom Chlmci	1, 2, 3
obyvateľstvo - prehľad štatistický	2
odsun - kontrola	3
OOÚ - referát o činnosti	2, 3
- v Spišskej Novej Vsi - zrušenie	3
pečiatky a tlačivá - uschovanie	3
pohraničný styk malý	3
porada prednostov OÚOÚ	1, 3
presídlení Slováci - umiestenie	1
prezdružovanie v Strede nad Bodrogom	1
reemigranti z Juhoslávie - sťažnosť	4
Slováci presídlení - evidencia	4, 6
- v Borši	1
- v Klíne nad Bodrogom	1
- v obci Veľká Bara	1
- vo Veľkých Kapušanoch	1
- vo Viničkách	1
- v Strede nad Bodrogom - sťažnosť	5
- z Rumunska	2
spoločenstvo pašienkové	3
stanice presídľovacie	1
sťažnosť kolonistov	2
- optanta	3
súpis zanechaného majetku	1

transport chorých osôb 3
transporty 3, 4, 6

údaje hospodárske - ustálenie 1
úver presídlencom 5, 9

výkaz voľných usadlostí 5
výmena obyvateľstva - výdavky 3
výpomoc finančná a hospodárska 4

žiadosť o vyškrtnutie zo zoznamu Maďarov 2, 4
živnosti - zoznam žiadateľov 6

III. Oblastná úradovňa Osídľovacieho úradu
v Spišskej Novej Vsi /Poprade/.

K n i h y

1	Zoznam reemigrantov oblasti Spišská Nová Ves	1
2	Zoznam reemigrantov v okrese Kežmarok	1
3	Zoznam reemigrantov v okrese Poprad	1

S p i s y

A. Spisový materiál OOÚ v Spišskej Novej Vsi

4	1946	7 - 387	1
---	------	---------	---

Smernice pre riešenie otázky presťahovania Maďarov v rámci dohody o výmene obyvateľstva /24/, pokyny pre reslovakizáciu /30/, záverečné smernice pre reslovakizáciu /31/, zahájenie činnosti OOÚ v Spišskej Novej Vsi /38/, obežník o sústreďovacom tábore vojnových previnilcov v Seredi /42/, dotazník firmy Tischler a Fabián /63/, štatistické dáta o pohybe Nemcov a Maďarov v obciach Švedlár, Gelnica, Prakovce, Mníšek nad Hnilcom, Spišská Nová Ves, Letanovce, Spišské Tomášovce, Spišské Vlasy, Markušovce, Rudňany, Hrabušice, Nálepko /84/, žiadosť o vynechanie z odsunu /89/, súpis domov po Nemcoch v obci Betlanovce, Vydrník, Markušovce, Gelnica, Kluknava, Rudňany /103/, zastavenie odsunu Nemcov - baníkov v Smolníckej Hute /122, 126, 152/, prevedenie opráv nemeckých domov v

Mníšku nad Hnilcom /141/, zastavenie exekúcie /157, 158, 160, 161/, zápisnica z porady prednostov OÚ 26. 8.1946 v Nových Zámkoch /177/, žiadosť o zrušenie konfiškácie /180/, prevedenie súpisu nehnuteľných majetkov Nemcov a Maďarov v obci Gelnica, Krompachy, Kluknava, Prakovce /181/, čiastkový zoznam Nemcov sústredných do odsunového tábora v Poprade /188/, hlásenie o skončení konfiškačných prác v okrese Spišská Nová Ves a Levoča /209/, zápisnica z pracovnej porady prednostov OÚ 9.9.1946 v Nových Zámkoch /217/, hlásenie inštruktorov FNO o konfiškačnom pokračovaní /218/, hlásenie o činnosti OÚ v Spišskej Novej Vsi /231/, konfiškácia tehelne Tischler a Fabián /240/, ubytovanie 140 baníckych rodín z Maďarska /249/, združovanie živnostenských jednotiek v spišských obciach /251/, M. Kožuchová - žiadosť o pridelenie nemeckého domu /275/, súpis reemigrantov Slovákov v Rudňanoch, Slovinkách, Krompachoch a Spišskej Novej Vsi /337/, žiadosť o podporu pre deti reemigrantov, umiestených v internátoch v Spišskej Novej Vsi /354/, ubytovanie reemigrantov Slovákov v Smolníku /358/, žiadosť o zamestnanie reemigrantov v tabakovej továrni v Smolníku /362/, zamestnanie reemigrantov v baniach v Smolníku /365, 372/, žiadosť MNV Stará Voda o prepustenie zaistených osôb obce Stará Voda v počte 31 /bez signatúry/, súpis reemigrantov Slovákov v Mníšku nad Hnilcom, Smolníku, Gelnici, Helcmanovciach, Švedlári, Rudňanoch, Krompachoch a Spišskej Novej Vsi /bez sign./, súpis nemeckých majetkov v Nálepkeve /bez sign./, návrhy na kon-

fiškáciu na Spiši /bez signatúry/.

B. Spisový materiál OOÚ v Poprade.

- 5 1946 87-142 - 602-661 2
Zaistovanie bytov pre reemigrantov v okrese Poprad a Kežmarok /142/, obežník o ošatení reemigrantov Slovákov /602/, evidencia rôznych sociálnych podpôr a výpomocí poskytnutých reemigrantom /bez sign./,
- 6 1947 39 - 4917 2°
Hlásenie o spracovaní evidencie konfiškátov /39/, dotazníky o konfiškátoch v obci Strážky nad Popradom /87/, uvoľnenie spod konfiškácie /102, 111/, stavebná obnova domov obývaných presídlencami /4905, 4917/.
- 7 1948 1 - 179 2°
Obežník o používaní urbárskych lesov presídlencami /4/, súpis školopovinných detí a nemluvniat reemigrantov v oblasti Poprad /13/, ošatenie reemigrantov /19/, Maďari z okresu Levoča určení na presídlenie /54/, sťažnosť reemigranta na nedostatočnú starostlivosť /70, 72/, odsun Sontagovcov z Dolného Smokovca mimo-riadnym transportom /89/, umiestenie reemigrantov vo Svite /96/, rámcový plán na prídela drobných živností v okrese Poprad a Spišská Nová Ves /120/, sťažnosť optantov zo Zakarpatskej Ukrajiny umiestnených v Nálepkove /179/.

C. Varia

8

2

Správa o vystahovaní rusínskych rodín z obce Žákovce do ZSSR; písomné referáty zamestnancov zo služobných ciest; správa o priebehu vystahovania Nemcov z obce Chmeľnica /Hobgard/; zoznam Nemcov odsunutých z obce Chmeľnica do sústreďovacieho tábora v Starej Ľubovni; zoznam národných správcov v Levoči a Spišskej Novej Vsi; zoznam detí reemigrantov ubytovaných v interná-
te v Kežmarku.

O s o b n ý r e g i s t e r

Fabian 4

Kožuchová M. 4

Sontagovci 7

Tischler 4

M i e s t n y r e g i s t e r

Betlanovce 4
Dolný Smokovec 7
Gelnica 4
Helcmanovce 4
Hrabušice 4
Chmeľnica 8
Kežmarok 2, 5, 8
Kluknava 4
Krompachy 4
Letanovce 4
Levoča 4, 7, 8
Maďarsko 4
Markušovce 4
Mníšek nad Hnilcom 4
Nálepkovo 4, 7
Nové Zámky 4
Poprad 3, 4, 5, 7
Prakovce 4
Rudňany 4
Sereď 4
Slovinky 4
Smolník 4
Smolnícka Huta 4
Spiš 4
Spišská Nová Ves 1, 4, 7, 8
Spišské Tomášovce 4
Spišské Vlasy 4

Stará Voda 4
Stará Ľubovňa 8
Strážky nad Popradom 6
Svit 7
Švedlár 4

Vydrník 4

Zakarpatská Ukrajina 7
ZSSR 8
Žákovce · 8

V e c n ý   r e g i s t e r

baníci z Maďarska - ubytovanie	4
byty pre reemigrantov	5, 6
deti reemigrantov	4, 7, 8
domy po Nemcoch	4
- v Mníšku nad Hnilcom - oprava	4
dotazníky o konfiškátoch v Strážkach nad Popradom	6
exekúcia - zastavenie	4
firma Tischler a Fabián	4
hlásenie o skončení konfiškácie	4
konfiškácia - žiadosť o zrušenie	4, 6
lesy urbárske	7
Maďari z okresu Levoča	7
majetky Nemcov v Nálepke	4
majetok Nemcov a Maďarov v Gelnici	4
- v Klukneve	4
- v Krompachoch	4
- v Prakovciach	4
návrhy na konfiškáciu	4
Nemci a Maďari - štatistické údaje	4

občania obce Stará Voda	4
oblastná úradovňa OÚ v Poprade	5
oblastná úradovňa OÚ v Spišskej Novej Vsi	4
plán na prídel živností	7
podpory sociálne - reemigrantom	5
porada prednostov OOÚ	4
reemigranti	2, 4, 5, 6, 7, 8
- ošatenie	7
- v oblasti Spišskej Novej Vsi	1
- v okrese Kežmarok	2
- v okrese Poprad	2
- vo Svite	7
- v Smolníku	4
referáty zo služobných ciest	8
reslovakizácia	4
Rusíni z obce Žákovce	8
stážnosť optantov z Nálepko	7
- reemigranta	7
súpis reemigrantov	4
tábor vojnových previnilcov	4
transporty Nemcov	7, 8
výmena obyvateľstva	4
zastavenie odsunu Nemcov	4
zoznam národných správcov	8

žiadosť o pridelenie domu 4
žiadosť o vynechanie z odsunu 4
žiadosť o zrušenie konfiškácie 4, 6
živnostníci - združovanie 4

O B S A H

Úvod	str. 3
Zoznam použitých skratiek	15
Zoznam použitej literatúry	16

INVENTÁRE

Oblasťná úradovňa Osídľovacieho úradu
a Fondu národnej obnovy v Košiciach

A. Obežníky, vyhlášky, nariadenia OOÚ, FNO, povereníctiev a ministerstiev	18
B. Rozhodnutia československo-maďarskej zmie- šanej komisie pre výmenu obyvateľstva	22
C. Reemigrácia a repatriácia	22
D. Písomnosti pracovnej skupiny OOÚ v Rožňave	24
E. Písomnosti pracovnej skupiny OOÚ v Molda- ve nad Bodvou	24
F. Písomnosti pracovnej skupiny OOÚ v Buzíci	25
G. Písomnosti pracovnej skupiny OOÚ vo Veľ- kej Ide	25
H. Písomnosti pracovnej skupiny OOÚ v Períne	25
I. Varia	27
J. Revízne správy konfiškátov	27
K. Rôzne spisy FNO 1946 - 1949	28

L. Konfiškácie na východnom Slovensku	str. 30
Osobný register	35
Miestny register	36
Vecný register	42

Oblasťná úradovňa Osídľovacieho úradu
v Kráľovskom Chlmci

A. Rôzne zápisnice	48
B. Spisový materiál 1946 - 1949	49
C. Reemigrácia a repatriácia	51
D. Varia	51
Miestny register	53
Vecný register	54

Oblasťná úradovňa Osídľovacieho úradu
v Spišskej Novej Vsi /Poprade/

Knihy	57
A. Spisový materiál OOÚ v Spišskej Novej Vsi	57
B. Spisový materiál OOÚ v Poprade 1946-1948	59
C. Varia	60
Osobný register	61
Miestny register	62
Vecný register	64

Fond: Oblastné úradovne osídľovacích úradov na
Východnom Slovensku

Časový rozsah: 1946 - 1949

Počet inventárnych jednotiek: 22, 9, 8 = spolu 39

Počet kartónov: 15, 5, 2 = spolu 22+1

Miesto uloženia: Košice, Orliá ulica č. 11

Stav ku dňu: 29.5.1973

Inventár vyhotovil: Štefan E l i á š

Počet strán: 68

Počet exemplárov: 4

Inventár schválil: Ladislav RUŽIČKA, riaditeľ ŠA

Oblastné úradovne osídľovacieho úradu v regióne východného Slovenska

Soňa Gabzdilová

DISTRICT OFFICES OF THE RESETTLEMENT AUTHORITY IN THE REGION EASTERN SLOVAKIA

The inception and activities of the Resettlement Authority (RA) in Bratislava, which was a government institution, it is necessary to perceive context of a concrete social and political situation after World War II. The Czechoslovakian government strove to renew the Republic as a national state of Czechs and Slovaks, without German and Hungarian minorities. The Resettlement Authority was constituted in the frame of stated goal and its whole activity was led in this direction. In the condition of Slovakia, it was primarily an activity connected with exchange of population between Czechoslovakia and Hungary, with so called Reslovakization and with the transfer of persons of Hungarian origin to the Czech part of country and with deportation of Carpathian Germans. The Resettlement Authority existed from year 1945 to 1950. With the aim to operate in a more flexible and translucent fashion, the Presidium, as an executive organ of RA created a network of district offices with precisely delineated territorial authority. In the region of Eastern Slovakia during years 1945 – 1950 operated district offices in Košice, Kráľovský Chlmec, Poprad, Spišská Nová Ves and for short time also in Rožňava.

JÁRÁSI ÁTTELEPÍTÉSI IRODÁK A KELET-SZLOVÁKIAI RÉGIÓBAN

A második világháború után a pozsonyi áttelepítési bizottságnak, mint kormány-szervnek a megalakulását és tevékenységét konkrét szociális és politikai környezetben kell értelmezni. A csehszlovák kormány a magyar és német kisebbségek nélkül igyekezett megújítani a köztársaságot, mint a csehek és a szlovákok nemzetállamát. Az áttelepítési bizottság a céljainak megfelelően volt kiépítve és egész tevékenysége e célok végrehajtására irányult. Elsődleges tevékenysége a csehszlovák-magyar lakosságcserevel, az ún. reszlovákizációval, a magyar lakosság cseh földre való kitelepítésével és a kárpáti németek deportálásával volt kapcsolatban. Az áttelepítési bizottság 1945 – 1950 között működött. A lakosságcsere rugalmas és áttekinthető végrehajtása végett az Elnökség – az áttelepítési bizottság végrehajtó szerve – létrehozta az irodák járási hálózatát, pontosan behatárolva azok tevékenységi területét. 1945-1950 között a kelet-szlovákiai régióban Kassán, Királyhelmecen, Poprádon, Iglón és egy rövid időszakban Rozsnyón is működött járási áttelepítési iroda.

Nová československá vláda, vláda Národného frontu Čechov a Slovákov, sa v roku 1945 usilovala o obnovenie Československej republiky (ČSR) ako štátu dvoch slovanských národov – Čechov a Slovákov, bez existencie nemeckej a maďarskej minority. Keďže realizácia uvedeného zámeru predpokladala radikálne zníženie počtu príslušníkov nemeckej a maďarskej mi-

nority, snaha o ich odsun z územia ČSR sa stala základným činiteľom novej československej politiky vo vzťahu k spomenutým menšinám.

Uskutočnenie uvedeného zámeru predpokladalo veľké materiálne, technické, finančné, personálne o organizačné nasadenie, veď podľa pôvodného plánu išlo o vysídlenie vyše troch miliónov sudetských Nemcov z Čiech a Moravy, približne 150 000 karpatských Nemcov a ne celých 500 000 osôb maďarskej národnosti zo slovenského územia. Sudetskí i karpatskí Nemci boli v roku 1946 z Československa vysídlení a postavenie príslušníkov maďarskej menšiny bolo postupne v rokoch 1946 – 1948 riešené výmenou obyvateľstva medzi Československom a Maďarskom, reslovakizáciou a odsunom niektorých z územia Slovenska do Čiech a na Moravu. Československá vláda, jednotlivé ministerstvá, armáda, bezpečnostné orgány, ale i nižšie zložky štátnej správy vynaložili veľké úsilie a pracovné nasadenie pri realizovaní vysídlenia nemeckého obyvateľstva a uvedených opatrení vo vzťahu k Maďarom.

Dôležitým aspektom bola legislatívna sféra celého procesu. Prezident republiky vydal niekoľko dekrétov upravujúcich postavenie maďarskej a nemeckej menšiny. Národné zhromaždenie i Slovenská národná rada (SNR) prijali viaceré legislatívne normy. Vládny kabinet situáciu riešil prostredníctvom nariadení, jednotlivé ministerstvá a poverenictva veľkým počtom vyhlášok a obežníkov.

Dôležitú úlohu v celom procese tvorila inštitucionálna stránka a v tomto smere nezane dbateľnú prácu vykonával osídľovací úrad (OÚ). Z iniciatívy Ministerstva národnej obrany kompetentné miesta v Prahe najskôr uvažovali o konštituovaní Úradu pre riešenie nemeckej a maďarskej otázky v ČSR. Nakoniec však rozhodli o zriadení Ústrednej komisie pre vnútorné osídlenie pri Ministerstve vnútra a osídľovacích úradoch v Prahe a v Bratislave.

V uvedenom kontexte je potrebné chápať vznik a činnosť osídľovacieho úradu, štátnej inštitúcie, ktorá pracovala v konkrétnej povojnovej situácii. Bola utvorená v rámci napĺňania spomínaného cieľa československej vlády a celá jej činnosť bola týmto smerom orientovaná. V podmienkach Slovenska sa jednalo predovšetkým o práce súvisiace s výmenou obyvateľstva medzi Československom a Maďarskom, reslovakizáciou, odsunom osôb maďarskej národnosti do Čiech a vysídlením karpatských Nemcov. Jej existencia bola časove ohraničená rokmi 1945 – 1950.

Osídľovací úrad so sídlom v Prahe pre regióny Čiech, Moravy a Sliezska a Osídľovací úrad so sídlom v Bratislave pre územie Slovenska bol zriadený na základe dekrétu prezidenta republiky č. 27/1945 Zb. z. a n. zo 17. júla 1945 o jednotnom riadení vnútorného osídlenia¹. Určujúcou náplňou ich činnosti bolo jednotné riadenie a usmerňovanie vnútorného osídlenia, pričom pod uvedeným pojmom sa rozumel súbor všetkých opatrení, ktorými sa podľa zvláštnych, k tomu vydaných predpisov malo dosiahnuť navrátenie všetkých oblastí Československej republiky pôvodnému slovanskému obyvateľstvu. Kým v Čechách a na Morave išlo o územia obývané Nemcami, na Slovensku predovšetkým o regióny južného Slovenska, kde žila maďarská minorita.

Podľa §3 stál na čele každého osídľovacieho úradu predseda, ktorého na návrh vlády meno val prezident republiky. Oba úrady, v Prahe i v Bratislave, boli organizačne podriadené Ústrednej osídľovacej komisii pri Ministerstve vnútra, ktorej predsedom bol minister vnút-

---

1 Sbíрка zákonů a nařízení republiky Československé. Ročník (roč.) 1945, vydaná 19. júla 1945, s. 45-46.

ra.² Predsedovia osídľovacích úradov sa zúčastňovali rokovaní ústrednej komisie len s hlasom poradným. Na požiadanie ústrednej komisie i osídľovacích úradov boli na základe §5 všetky verejné úrady a orgány povinné s nimi spolupracovať.

Dekrét č. 27/1945 Zb. z. a n. nadobudol účinnosť dňom vyhlásenia, t. j. 19. júla 1945 a platil na území celej ČSR. Zloženie, organizáciu a činnosť osídľovacích úradov mal podrobnejšie upraviť štatút, vydanie ktorého bolo v kompetencii vládneho kabinetu a za vyhlásenie ktorého v Zbierke zákonov a nariadení zodpovedal minister vnútra. Vyhláška Václava Noska o štatúte Osídľovacieho úradu v Prahe pre pôsobnosť v Čechách a moravskosliezskej krajine bola v Zbierke zákonov a nariadení Československej republiky publikovaná 29. septembra 1945³ a smernice o zriadení oblastných úradovní zverejnené vyhláškou Osídľovacieho úradu a Fondu národnej obnovy 23. novembra 1945. Radikálne odlišná situácia bola na Slovensku. Vyhláška o štatúte Osídľovacieho úradu pre Slovensko v Bratislave bola datovaná až 12. decembra 1946 a spolu s prílohou bola v Zbierke zákonov a nariadení republiky Československej publikovaná 28. decembra 1946. Do tej doby, teda temer jeden a pol roka Osídľovací úrad na Slovensku pracoval bez štatútu.

Osídľovací úrad pre Slovensko v mesiacoch január – apríl 1946 fungoval podľa dočasnej úpravy rozvrhu práce. 30. apríla 1946 vydalo prezídium OÚ Organizačný a pracovný poriadok na rok 1946.⁴ Osídľovací úrad mal podľa uvedeného dokumentu vedúce a poradné, ako aj výkonné orgány. Vedúcimi a poradnými orgánmi boli predseda (Ján Čech), podpredseda (Andrej Djuračka), rada a poradný zbor; výkonnými prezídium a 3 odbory. Predseda vykonával svoju funkciu v súlade s dekrétmi prezidenta republiky č. 27/1945 Zb. z. a n. a 108/1945 Zb. z. a n., s nimi súvisiacimi právnymi normami a tiež ustanoveniami československo-maďarskej dohody o výmene obyvateľstva. Rada usmerňovala činnosť OÚ a Fondu národnej obnovy (FNO), bola ich spoločným orgánom. Vymedzenie poradného zboru nebolo v poriadku uvedené, pretože prezídiu a J. Čechovi nebolo zrejme známe pripravované znenie štatútu OÚ, čo špecifikovali vyjadrením, že zriadenie „poradného zboru pri Osídľovacom úrade je predvídané v Štatúte Osídľovacieho úradu, ktorý podľa návrhu Ústrednej komisie pre vnútorné osídlenie má vydať vláda“.⁵

Do kompetencie prezídia, ako výkonného orgánu osídľovacieho úradu, patrili všetky „základné veci týkajúce sa Osídľovacieho úradu a vecí spoločné pre viaceré odbory, pokiaľ niektoré z nich nie sú ponechané výslovne niektorému odboru“.⁶ Prezídium okrem vlastnej agendy zabezpečovalo aj úlohy pre riadiace a poradné orgány. Štruktúrované bolo do 5 oddelení (1. právne, 2. osobné, 3. organizačné a hospodársko-rozpočtové, 4. všeobecné osídľovacie a premiest-

2 Členmi Ústrednej osídľovacej komisie boli zástupcovia úradu Predsedníctva vlády a ministerstiev národnej obrany, priemyslu, poľnohospodárstva, vnútorného obchodu, ochrany práce a sociálnej starostlivosti, financií, spravodlivosti a dvaja zástupcovia Slovenskej národnej rady.

3 Sbíрка zákonů a nařízení republiky Československé. Roč. 1945. Čiastka 33, vydaná 29. septembra 1945, s. 123.

4 Štátny archív (ŠA) Košice, fond (f.) Oblastná úradovňa osídľovacieho úradu (OÚOÚ) a Fond národnej obnovy (FNO) Košice, doplnok (1945 – 1953), škatuľa (šk.) 1, číslo (č.) 584.

5 ŠA Košice, f. OÚOÚ a FNO Košice, doplnok, šk. 1, č. 584.

6 Tamže.

nenia priemyslu, 5. tlačové a informačné).⁷ Činnosť prezídia viedol a jeho prácu koordinoval František Foltín.

Popri prezídiu výkonnými orgánmi osídľovacieho úradu boli 3 odbory. Do okruhu pôsobnosti prvého odboru – vysídlenia, ktorý viedol A. Djuračka, patrili všetky činnosti spadajúce do rámca odsunu a výmeny obyvateľstva. Odbor sa členil na oddelenia koordinačno-organizačné, kontrolné, evidenčné a odsunové. V poradí druhý odbor – presídlenie zahraničných Slovákov riadil Anton Granatier. Zabezpečoval všetky nevyhnutné záležitosti týkajúce sa nábora Slovákov v zahraničí, viedol evidenciu presídlencov, ale vydával tiež smernice pre reslovakizáciu. Štrukturovaný bol do 7 oddelení – koordinačno-organizačné, plánovacie a štatistické, dopravné, oddelenie presídlenia Slovákov z Maďarska, piate oddelenie zabezpečovalo presídlenie Slovákov z Juhoslávie a Bulharska, šieste z Rumunska a posledné z ostatnej cudziny. Tretí odbor bol odborom vnútorného osídlenia. Činnosť vykonával najprv pod vedením Felixu Vašečku, neskôr Karola Naništu. Ako vyplýva zo samotného označenia, jeho úlohou boli všetky záležitosti týkajúce sa vnútorného osídlenia Slovenska. Mal 4 oddelenia – organizačno-koordinačné, kontrolné, umiestňovacie a sociálne.

Osídľovací úrad pre Slovensko nevykonával len práce organizačného či technického charakteru, ale jeho pracovníci boli autormi, resp. spoluautormi dokumentov koncepčného charakteru, pripravovali a vypracovávali veľké množstvo rôznych smerníc a pokynov. Príkladom môže byť tajný materiál *Medzinárodné aspekty riešenia maďarského problému* pripravený osídľovacím úradom, v ktorom boli analyzované ďalšie možnosti postupu voči maďarskej menšine v ČSR po skončení mierovej konferencie v Paríži v októbri 1946. Jeho súčasťou bol *Presídľovací plán Osídľovacieho úradu pre Slovensko*, prvý komplexný materiál uvažujúci o odsune Maďarov do Čiech a na Moravu, ako o jednej zo základných foriem riešenia maďarskej otázky.⁸ Celá akcia vysídľovania sa mala uskutočniť podľa smerníc OÚ zo 4. novembra 1946.

O dôležitosti a význame činnosti osídľovacieho úradu vypovedá aj list zaslaný v apríli 1946 prednostom odborov i oddelení a oblasťným úradovniam, v ktorom jeho predseda J. Čech uviedol, že v „*záujme zachovania jednotnej línie pri informovaní verejnosti vyhradzujem si predbežné schválenie prejavov hocakého druhu, určených funkcionármi i zamestnancami Osídľovacieho úradu pre verejnosť vo veci osídľovacej agendy, ako aj agendy výmeny obyvateľstva*“.⁹

Osídľovací úrad pre Slovensko vydával svoj vlastný vestník, ktorého prvé číslo vyšlo 16. júna 1946.¹⁰ Vyhlasovali sa v ňom v nadväznosti na charakter a zameranie činnosti OÚ zákony, ale i dekréty prezidenta republiky, medzinárodné zmluvy, vládne nariadenia, ale tiež všetky právne predpisy, oznamy, vyhlášky, obehníky, opatrenia, rozhodnutia, vydané predovšetkým Predsedníctvom SNR, poverenictvami, Osídľovacím úradom, FNO, štátnymi úradmi a okresnými i národnými výbormi. Koncentrovanie legislatívnych a ďalších noriem publikovaných na jednom mieste malo zlepšiť činnosť oblasťných úradovní.

7 Právne oddelenie riadil Jozef Krotký, osobné Gustáv Fiačan. V čele organizačného a hospodársko-rozpočtového stál J. Dobrovodský. Juraj Krotkovský viedol všeobecno-osídľovacie a premiestnenia priemyslu a Ján Hollý tlačové a informačné oddelenie.

8 ŠUTAJ, Š.: *Nútené presídlenie Maďarov do Čiech*. Prešov : Universum, 2005, s. 39.

9 ŠA Košice, f. OÚOÚ a FNO Košice (1945 – 1951), šk. 1, č. 395.

10 Oficiálny názov: *Vestník Osídľovacieho úradu pre Slovensko*.

Predseda Osídľovacieho úradu pre Slovensko v prvom čísle vestníka uviedol, že „*riešenie nemeckej a maďarskej otázky a osídlenie prináša so sebou celý komplex otázok medzinárodnopolitických, vnútropolitických, právnych, organizačných atď. Veľkosť a význam dnešnej doby javí sa predovšetkým v možnostiach veľkorysého vyriešenia národnostných, hospodárskych i sociálnych problémov, ktoré v minulosti život a rozvoj nášho národa znemožňovali. V historickom zlome, ktorý nastal po tejto vojne, treba vidieť skvelé perspektívy vývoja a života nášho národa v oslobodenej republike*“.¹¹ Domnievam sa, že v uvedených intenciách vnímali pracovníci svoju prácu takých inštitúcií, akými boli Osídľovací úrad pre Slovensko i Fond národnej obnovy.

Neodmysliteľnou súčasťou Osídľovacieho úradu pre Slovensko bola práca spojená s činnosťou Fondu národnej obnovy, ktorý vznikol na základe dekrétu prezidenta republiky č. 108/1945 Zb. z. a n. o konfiškácii nepriateľského majetku a Fondoch národnej obnovy zo dňa 25. októbra 1945.¹² Paragraf 3 legislatívnej normy stanovil, že na zabezpečenie úloh súvisiacich s dočasnou správou konfiškovaného majetku a jeho rozdelením sa pri osídľovacích úradoch v Prahe i v Bratislave zriaďuje Fond národnej obnovy.¹³ Na čele oboch stáli predsedovia, ktorých na návrh ministra vnútra menovala vláda. Predsedom FNO v Bratislave sa stal F. Vašečka. Fond však podliehal osídľovaciemu úradu, pri ktorom bol zriadený. Predseda osídľovacieho úradu s námestníkom a predseda i podpredseda fondu tvorili už spomínanú radu, ktorá usmerňovala činnosť príslušného osídľovacieho úradu a fondu mu podliehajúcemu. Okrem toho bol zo zástupcov príslušných povereníctiev SNR a člena Hospodárskej rady ustanovený aj Stály poradný zbor. Hospodárenie FNO v Prahe i v Bratislave podliehalo kontrole ministerstva financií. Agendu fondu obstarávali zamestnanci osídľovacieho úradu.

Činnosť OÚ bola spojená aj s reslovakizáciou. Evidenciu i sčítanie reslovakizantov vykonával Osídľovací úrad pre Slovensko a rozhodnutie o prijatí, resp. neprijatí prihlášky bolo v kompetencii Ústrednej reslovakizačnej komisie. Súpis priamo v „teréne“ však robili sčítací komisári (okresné reslovakizačné, sčítacie komisie). Osídľovací úrad pre Slovensko zhromažďoval a usporadúval súpisový materiál pre potreby Ústrednej reslovakizačnej komisie. Podľa jej príkazov vykonával prípravné práce a po prerokovaní s ňou aj technickú prípravu a samotnú realizáciu akcie. Osídľovací úrad pre Slovensko vydal 20. júna 1946 *Pokyny na prevedenie reslovakizácie*, ktoré spresňovali pojem maďarská národnosť a podrobne stanovili spôsob a postup súpisu reslovakizantov.

Na vykonávanie úloh súvisiacich s vnútorným osídlením, ktoré vyžadovali priamy styk s obyvateľmi, prezídium osídľovacieho úradu zriaďovalo podľa potreby jeho pobočky s označením Oblastná úradovňa osídľovacieho úradu. Zároveň určovalo ich sídla a obvody (na základe územia správnych okresov). Oblastné úradovne vznikali od konca roku 1945 a organizačne sa dotvorili v nasledujúcom roku.

Pracovnú náplň oblastných úradovní vymedzovali pokyny *Pôsobnosť, organizácia a rozvrh práce pre oblastné osídľovacie úradovne*, ktoré vydalo prezídium osídľovacieho úradu. Na základe uvedených inštrukcií agendu osídľovania a výmeny obyvateľstva na území určenej ob-

11 Vestník Osídľovacieho úradu pre Slovensko. Roč. 1946, č. 1, 16. jún 1946, s. 1-2.

12 Sbirka zákonů a nařízení republiky Československé. Roč. 1945. Čiastka 48, vydaná 30. októbra 1945, s. 248-254.

lasti vykonávali oblasťné úradovne. Na ich čele stáli prednostovia, ktorých do funkcií menoval predseda OÚ. Prednostovia zastupovali úradovne navonok, viedli a zaeľovali prácu jednotlivým referentom a osobne zodpovedali za riadny chod úradovne.¹⁴ V rámci všetkých úradovní nachádzajúcich sa na území Slovenska pracovali 4 referáty – výmenný, majetkový, osídľovací a referát starostlivosti o presídlencov. Ďalšími dôležitými zložkami oblasťných úradovní boli pracovné skupiny a presídľovacie stanice, zriaďované a spravované na základe zvláštnych úprav prezídia osídľovacieho úradu.

Činnosť jednotlivých zložiek oblasťných úradovní podrobnejšie, resp. bližšie vymedzovali *Smernice pre oblasťné úradovne osídľovacieho úradu*,¹⁵ ktoré pracovné zameranie oblasťných úradovní špecifikovali do 46 bodov. Jednou z najdôležitejších úloh úradovní bolo vykonať kontrolu evidovaných osôb nemeckej a maďarskej národnosti (podľa obcí), a to aj po stránke majetkových pomerov. Pracovníci úradovní mali založiť a viesť evidenciu Maďarov a Nemcov podľa obcí s osobnými a majetkovými údajmi. Ďalej podávali návrhy príslušníkov maďarskej komunity na výmenu obyvateľstva z oblasti obvodu, pripravovali rozvrh výmeny po stránke technicko-organizačnej, ako aj plán na osídlenie uvoľnenej oblasti Slováckmi, vrátane organizačného postupu. Úloha úradovní spočívala tiež v organizovaní a vykonaní všetkých prípravných prác k vysídleniu Nemcov zo slovenského územia i výmene Maďarov a vyvezenia ich huteľného majetku.¹⁶ V spolupráci s ďalšími úradmi v rámci svojho obvodu zisťovali pôdohospodársky a živnostenský majetok, nepôdohospodársky a neživnostenský domový majetok osôb maďarskej národnosti,¹⁷ ako aj majetky fyzických a právnických osôb spadajúcich pod konfiškáciu v zmysle dekrétu č. 108/1945 Zb. z. a n. Ich úlohou bolo dozeráť na spôsob hospodárenia Maďarov a menovaných dočasných správcov na konfiškovaných majetkoch, napomáhať pri výkupe inventára.¹⁸ Povinní boli viesť kataster hospodárskych jednotiek zanechaných príslušníkmi maďarskej národnosti na základe dohody, resp. konfiškovaných podľa dekrétu č. 108/1945 Zb. z. a n., prostredníctvom dočasných správcov zaistiť hospodárenie na dohodových a konfiškovaných majetkoch a oceňovať prevzaté majetky odborníkmi. Nemenej dôležitá práca ich čakala v súvislosti s presídlencami z Maďarska. Zástupca oblasťnej úradovne v spolupráci s Československou presídľovacou komisiou rozdeľoval výmery prideleného majetku Slovákom už v Maďarsku a celý transport určený pre obvod oblasťnej úradovne sprevádzal na miesto určenia. Úradovne zabezpečovali presídlencom finančné zálohy. V prípadoch, keď sa jednalo o definitívne prídely, vytyčovali a zamieravali ich priamo na mieste, vyhotovovali o nich príslušné listiny, zaknihovali ich, resp. vykonali príslušné úkony na patričných úradoch.

13 Tamže.

14 ŠA Košice, f. OÚOÚ Spišská Nová Ves, Poprad, doplnok (1946 – 1949), šk. 4.

15 V úvode textu smerníc je uvedený: „Do vydania Štatútu pre Osídľovací úrad v Bratislave vydávam smernice, ktoré obsahujú...“ ŠA Košice, f. OÚOÚ a FNO Košice, šk. 1. Smernice pre oblasťné úradovne Osídľovacieho úradu.

16 V prípade vysídľovaných Nemcov sa však podľa *Smerníc pre sústavný odsun Nemcov zo Slovenska* jednalo len o symbolických 70 kg. Išlo o osobné veci, vrátane zásob trvanlivých potravín na 7 dní. Bližšie GABZDILOVÁ-OLEJNÍKOVÁ, S. – OLEJNÍK, M.: Karpatskí Nemci na Slovensku od druhej svetovej vojny do roku 1953. Bratislava : Spoločenskovedný ústav SAV, Slovenské národné múzeum – Múzeum kultúry karpatských Nemcov, 2004, s. 99-124.

17 V spolupráci s PPPR zisťovali tzv. nepriateľský pôdohospodársky a v spolupráci s FNO tzv. nepriateľský nepôdohospodársky majetok Maďarov.

Ich povinnosťou bola aj starostlivosť o zapojenie prisídlencov do verejného, hospodárskeho, sociálneho a kultúrneho života. Záverečné ustanovenia smerníc definovali povinnosti oblastných úradovní v oblasti účtovnej agendy.

Začiatkom mája 1946 prezídium rozčlenilo dočasné zadelenie okresov patriacich do okruhu pôsobnosti nasledovných šiestich oblastných úradovní: Poprad, Rimavská Sobota, Handlová, Levice, Nové Zámky a Šamorín.¹⁹ Okrem nich v tej dobe v Košiciach pracovala expozitúra osídľovacieho úradu.

V regióne východného Slovenska tak činnosť vykonávala expozitúra v Košiciach a oblastná úradovňa v Poprade. Obvod pôsobnosti expozitúry tvorili územia 7 správnych okresov – Košice, Moldava nad Bodvou, Trebišov, Kráľovský Chlmec, Veľké Kapušany, Michalovce, Sobrance. Oblastná úradovňa OÚ v Poprade zahrňovala rovnaký počet nasledovných okresov – Poprad, Kežmarok, Spišská Nová Ves, Spišská Stará Ves, Stará Ľubovňa, Gelnica a Levoča. Z uvedeného je zrejmé, že z aspektu menšinovej problematiky expozitúra v Košiciach mala riešiť hlavne opatrenia súvisiace s maďarskou minoritou a úradovňa v Poprade s nemeckou.

V lete 1946 kulminoval súpis maďarského obyvateľstva určeného v rámci výmeny obyvateľstva na prisídlenie do Maďarska, ale tiež vysídlenie nemeckého obyvateľstva, ktoré na východnom Slovensku žilo predovšetkým v regióne Spiša. Vzhľadom na rastúce pracovné zaťaženie sa na základe vyhlášky prezídia osídľovacieho úradu zo dňa 3. júna 1946 počet oblastných úradovní zdvojnásobil. Na území Slovenska malo k 16. júnu začať svoju činnosť celkovo 15 úradovní, vrátane košickej, ktorá bola nástupkyňou expozitúry.²⁰ Na juhu západného Slovenska bolo zriadených 8 oblastných úradovní OÚ so sídlom v Šamoríne, Dunajskej Strede, Komárne, Galante, Šali nad Váhom, Nových Zámkoch, Štúrove (Parkan) a v Leviciach, na strednom Slovensku dve – v Rimavskej Sobote a v Handlovej a na východe päť, sídla ktorých sa nachádzali v Rožňave, Košiciach, Kráľovskom Chlmcu, Poprade a v Spišskej Novej Vsi.²¹ V rámci zriadených oblastných úradovní boli aj také, ktorých obvod pôsobnosti bol vymedzený územím jedného správneho okresu, čo bolo podmienené vysokým počtom príslušníkov maďarskej minority – Šamorín, Dunajská Streda, Komárno, Galanta, Šaľa nad Váhom, ale tiež úradovne s viacerými okresmi, napr. úradovňa v Poprade zahrňovala už spomenutých sedem spišských okresov.

Uvedená norma nebola v platnosti ešte ani mesiac, keď predseda osídľovacieho úradu J. Čech 10. júla 1946 signoval vyhlášku osídľovacieho úradu o stanovení obvodov oblastných úradovní OÚ, ktorá začala platiť 15. júla.²² Na jej základe došlo k čiastkovým zmenám v územ-

18 Zo strany správy majetkov pre pozemkovú reformu, štátnych majetkov.

19 ŠA Košice, f. OÚOÚ a FNO Košice, doplnok, šk. 1, č. 501. Oblastná úradovňa v Nových Zámkoch zahrňovala okresy Nové Zámky, Galanta, Šaľa nad Váhom, Hurbanovo (vtedy Stará Ľala), Vráble. Do pôsobnosti oblastnej úradovne v Leviciach patrili okresy Levice, Želiezovce, Štúrovo (v tej dobe Parkan), Šahy. Oblastná úradovňa v Rimavskej Sobote bola vymedzená okresmi Rimavská Sobota, Modrý Kameň, Lučenec, Jesenské (v tej dobe Feledince), Tornaľa, Rožňava. Pod oblastnú úradovňu v Handlovej spadali okresy Handlová, Prievidza, Kremnica, Nová Baňa a oblastná úradovňa v Šamoríne zahrňovala okresy Šamorín, Dunajská Streda a Komárno.

20 Vyhláška stanovila, že oblastné úradovne začnú vykonávať svoju činnosť dňom jej uverejnenia, teda 16. 6. 1946.

21 Vestník Osídľovacieho úradu pre Slovensko. Roč. 1946, č. 1, 16. júna 1946, s. 18-19.

22 Vestník Osídľovacieho úradu pre Slovensko. Roč. 1946, č. 3, 15. júla 1946, s. 52-53.

nom členení a v jednom prípade k zmene sídla úradovne. Jednalo sa práve o región východného Slovenska, kde sídlo v Rožňave, s pôsobnosťou správnych okresov Rožňava a Tornaľa, bolo zrušené. Okres Rožňava bol pričlenený k úradovni v Košiciach a Tornaľa k Rimavskej Sobote. Počet oblastných úradovní však ostal zachovaný, nakoľko došlo k zriadeniu úradovne so sídlom v Šahách pre okresy Šahy a Modrý Kameň.

Na základe uvedenej vyhlášky v regióne východného Slovenska pracovali štyri oblastné úradovne – v Košiciach, na Spiši boli zriadené v Spišskej Novej Vsi a v Poprade, a na juhovýchode v Kráľovskom Chlmci. Do pôsobnosti úradovne v Košiciach patrili tri okresy, Košice, Rožňava a Moldava nad Bodvou. Úradovňa v Kráľovskom Chlmci spravovala okresy Kráľovský Chlmec a Veľké Kapušany. K úradovni v Spišskej Novej Vsi patrili okresy Spišská Nová Ves, Levoča a Gelnica, k popradskému okresu Poprad, Kežmarok, Spišská Stará Ves a Stará Ľubovňa.

Úradovňa v Spišskej Novej Vsi bola ustanovená vyhláškou zo dňa 3. júna 1946 a zrušená výnosom prezídia OÚ z 18. marca 1947, predovšetkým v súvislosti s ukončením odsunu Nemcov. Jej územná pôsobnosť bola v celom rozsahu prenesená na úradovňu v Poprade.²³ Z oblastných úradovní na východnom Slovensku pôsobila najkratšiu dobu, necelý rok. Jej prácu viedol prednosta Emil Albrecht.

Oblasťná úradovňa OÚ v Poprade začala pracovať 4. marca 1946. Rozhodnutím prezídia OÚ z 30. marca 1948 bola s účinnosťou od 8. apríla zrušená a jej pôsobnosť bola prenesená na oblastnú úradovňu OÚ v Košiciach.²⁴ Počas fungovania úradovne jej činnosť viedol Karol Danielis. Na východnom Slovensku od apríla 1948 pracovala len jedna oblastná úradovňa so sídlom v Košiciach, do pôsobnosti ktorej spadali okresy Košice, Rožňava, Moldava nad Bodvou, Kráľovský Chlmec, Veľké Kapušany, Gelnica. V druhom polroku 1948 pôsobilo na Slovensku z pôvodných 15 oblastných úradovní 11,²⁵ ale ani uvedený stav nebol konečný. Niektoré oblastné úradovne boli rušené, iné nanovo konštituované, ako napríklad Oblastná úradovňa Osídľovacieho úradu so sídlom v Poprade. Začiatkom roku 1950 pôsobilo na Slovensku sumárne 9 oblastných úradovní OÚ a FNO – v Bratislave, Galante, Komárne, Leviciach, Nových Zámkoch, Prievidzi, Rimavskej Sobote a v regióne východného Slovenska v Košiciach a v Poprade.²⁶

Oblasťné úradovne OÚ z dôvodu pružnejšieho, presnejšieho a operatívnejšieho zvládnutia zverených úloh mohli na základe zvláštnej úpravy prezídia OÚ zo 7. septembra 1946 ustanoviť v svojom obvode miestne úradovne pre pracovné skupiny. Boli zriaďované v obciach, kde existovali úrady národných výborov, resp. správnych komisií. Oblastná úradovňa OÚ v Košiciach mala 5 pracovných skupín – vo Veľkej Ide, Períne, Moldave nad Bodvou, Buzici a v Rožňave, oblastná úradovňa v Kráľovskom Chlmci 3 – v Kráľovskom Chlmci, Strede nad Bodrogom, Veľkých Kapušanoch. Vykonávali „všetky práce spojené s presídlením, vnútorným osídlením a úlohami vyplývajúcimi z dekrétu prezidenta republiky č. 108/1945 Zb. z. a n.“²⁷ Vzhľadom na to, že ich

23 ŠA Košice, f. OÚOÚ a FNO Košice, doplnok, šk. 6, inv. č. 1035.

24 ŠA Košice, f. OÚOÚ a FNO Košice, doplnok, šk. 9, inv. č. 10.

25 Oblastné úradovne OÚ na Slovensku mali okrem uvedených Košíc sídla v Dunajskej Strede, Komárne, Galante, Šali nad Váhom, Nových Zámkoch, Štúrove (Parkani), Leviciach, Rimavskej Sobote, Handlovej a v Bratislave.

26 ŠA Košice, f. OÚOÚ a FNO Košice, doplnok, šk. 134, č. 129/50.

27 ŠA Košice, f. OÚOÚ Spišská Nová Ves, Poprad (1946 – 1949), šk. 2, inv. č. 5.

udržiavanie vo všeobecnosti vyžadovalo značné finančné náklady, ako aj v súvislosti s uvoľnením tempa výmeny obyvateľstva medzi Československom a Maďarskom, J. Čech 4. februára 1947 vyzval predsedov oblastných úradov, aby činnosť miestnych úradov pre pracovné skupiny zastavili na miestach, kde to považovali za účelné. Po šiestich mesiacoch, začiatkom augusta, už ale s poukázaním na skutočnosť, že „výmena obyvateľstva pokračuje v plnom prúde a oblastné úradovne nemôžu technicky zvládnuť zo svojho sídla úkoly od nich požadované“, ²⁸ oslovil prednostov, aby aktivovali činnosť pracovných skupín tým spôsobom, že na jednu nemalo pripadnúť viac ako 250 hospodárskych jednotiek. V tom období, v lete 1947, musela pracovná skupina disponovať evidenciou Maďarov – obyvateľov obce, súpismi osôb maďarskej národnosti určených na výmenu, zoznamami Maďarov už vysídlených výmennými transportmi, evidenciou osôb maďarskej národnosti odsunutých do Čiech a na Moravu, domovým katastrom maďarského obyvateľstva, ako aj údajmi o výmere ich pôdohospodárskeho majetku.

Organizačnou súčasťou oblastných úradov boli presídľovacie stanice. Ich činnosť bola zameraná predovšetkým na prechodné ubytovanie, sociálnu i zdravotnícku pomoc, ako aj základnú evidenciu prichádzajúcich presídľencov, reemigrantov a repatriantov. V regióne východného Slovenska pracovala jedna – v Košiciach. ²⁹

12. decembra 1946 minister vnútra vyhlásil už spomenutú vyhlášku o štatúte Osídľovacieho úradu pre Slovensko v Bratislave. ³⁰ Štatút v § 1 uvádzal samostatnosť úradu, kde prácu vykonávali štátni a verejní zamestnanci pridelení prechodne štátnymi a verejnými úradmi i orgánmi na výkon služby na osídľovacom úrade, resp. oblastných úradovniach. Štatút uvádzal možnosť utvorenia poradného zboru zloženého zo zástupcov hospodárskych, technických, kultúrnych, politických a odborových organizácií. Vymedzil pracovné zameranie a náplň činnosti osídľovacieho úradu. OÚ mal evidovať štatistické údaje, z ktorých sa vychádzalo pri jednotnom vedení a usmerňovaní vnútorného osídlenia, navrhovať smernice pre odsun, vypracovať plán pre osídlenie uvoľnených oblastí slovanským obyvateľstvom, určiť tiež postup osídlenia a organizovať jeho realizáciu. Jeho úlohou bolo riadiť presun potrebných kategórií slovenského, českého, prípadne iného slovanského obyvateľstva podľa smerníc Ústrednej komisie pre vnútorné osídlenie tak zo zahraničia, ako aj z územia Československej republiky. OÚ mal v súlade so zásadami vydanými Ústrednou komisiou pre vnútorné osídlenie pripraviť podrobné smernice pre pridel majetkov konfiškovaných Maďarom, Nemcom, ako aj tzv. zradcom i nepriateľom Čechov a Slovákov. V spolupráci s príslušnými poverenictvami mal koordinovať činnosť orgánov miestnej správy, ktoré sa problémami osídľovania priamo zaoberali – miestne a okresné národné výbory, správne komisie, roľnícke komisie. Úlohou OÚ bolo podieľať sa na realizácii všetkých medzištátnych dohôd, týkajúcich sa návratu Čechov a Slovákov do vlasti, za predpokladu, že tým bude poverený. Paragraf 13 stanovil, že dozor nad činnosťou Osídľovacieho úradu pre Slovensko vykonáva Ústredná komisia pre vnútorné osídlenie pri Ministerstve vnútra. Osobné a vecné výdavky osídľovacieho úradu boli hradené zo štátnych prostriedkov v rámci osobitnej rozpočtovej kapitoly.

28 ŠA Košice, f. OÚOÚ Spišská Nová Ves, Poprad, doplnok (1946 – 1949), šk. 4. Dohoda o výmene obyvateľstva – miestne úradovne pre pracovné skupiny OÚ – obnovenie činnosti.

29 Ďalšie presídľovacie stanice pracovali v Bratislave-Griňave, Komárne, Štúrove, Šahách a Filákovce.

30 Sbíрка zákonů a nařízení republiky Československé. Roč. 1946. Čiastka 105, vydaná 28. decembra 1946, s. 1658-1660.

Zmeny, ktoré nastali po februári 1948, mali vplyv aj na ďalšie pôsobenie OÚ. Koncom februára 1948 pri Osídľovacom úrade v Bratislave vznikol akčný výbor, ktorý sa 6. marca obrátil na všetkých zamestnancov s výzvou. S demagogickou rétorikou príznačnou pre to obdobie apeloval, aby „si uvedomili, že víťazstvom ľudovo-demokratických ideí nastala nová doba v živote jednotlivca i celého národa. Z poznania sociálnych výhod zabezpečených týmto režimom a uvedomenia si skutočnosti, že tvorením nových hodnôt budujeme lepší zajtrajšok zase len pre seba, bude každé naše dianie charakterizovať radosť, povedomie, ale i zodpovednosť“.³¹ Vo funkcii predsedu OÚ pôsobil aj naďalej J. Čech, ktorý bol členom Komunistickej strany Slovenska.

Už 15. júna 1948 vstúpil do platnosti nový organizačný poriadok a rozvrh práce, na základe ktorého bolo uskutočnené administratívne spojenie osídľovacieho úradu s FNO do jedného úradu pod názvom Osídľovací úrad a Fond národnej obnovy v Bratislave. Mal spoločné prezídium a 8 odborov. Oblasťné úradovne pracovali ako spoločné zložky celého úradu. Dovtedajšie pracovné skupiny FNO sa stali pracovnými skupinami oblastných úradovní.³² Vo funkcii predsedu OÚ a FNO v Bratislave pracoval J. Čech.

V septembri 1948 prezídium OÚ a FNO prijalo ďalší organizačný poriadok a rozvrh práce. Podľa nového dokumentu boli územia okresov Poprad, Spišská Nová Ves, Spišská Stará Ves, Kežmarok, Stará Lubovňa a Levoča vyňaté z pôsobnosti oblastnej úradovne v Košiciach s tým, že pre územia uvedených spišských okresov mal byť vytvorený zvláštny referát pri Expozitúre FNO v Poprade.³³

Ani tento poriadok neostal dlho v nezmenenej podobe. Prezídium osídľovacieho úradu a FNO prijalo už začiatkom roka 1949 organizačný poriadok a rozvrh práce, ktorý vstúpil do platnosti 1. februára 1949. Dovtedajšie oblastné úradovne boli administratívne zlúčené s expoziťurami FNO, pričom obvody takto utvorených úradovní boli, až na niektoré výnimky, prispôsobené obvodom krajských národných výborov.

Hlboké spoločenské zmeny, dôsledok implementácie marxisticko-leninskej ideológie v Československu, nevyhnutne predurčili aj ďalšie smerovanie politiky Komunistickej strany Československa v národnostnej otázke. Postulát „proletárskeho internacionalizmu“, ktorý sa komunisti do februára 1948 snažili obchádzať, sa stal kategorickým imperatívom bez ohľadu na nacionálne postoje časti vedenia Komunistickej strany Slovenska. V uvedenom kontexte boli všetky opatrenia, prijaté vo vzťahu k postaveniu maďarskej menšiny na Slovensku radikálne revidované. Ďaleko dôležitejšia než etnický pôvod sa stala triedna príslušnosť, čo v praxi znamenalo, že robotníci a roľníci bez ohľadu na národnosť mali mať v ČSR privilegované postavenie. V novej spoločnosti neostal priestor ani pre pôsobenie osídľovacieho úradu. Ako inštitúcia, riešiacia otázky spojené s etnickým pôvodom obyvateľstva, prestala byť akceptovateľnou.

Národné zhromaždenie Československej republiky 9. marca 1950 prijalo zákon č. 18/1950 Zb. z. o zrušení osídľovacích úradov. Na základe uvedenej legislatívnej normy boli k 15. marcu zrušené osídľovacie úrady v Prahe i v Bratislave, všetky oblastné úradovne, poradné zbory ako aj Ústredná komisia pre vnútorné osídlenie pri Ministerstve vnútra. Ich pôsobnosť prešla podľa

31 ŠA Košice, f. OÚOÚ Kráľovský Chlmec (1946 – 1949), šk. 3, č. 304.

32 ŠA Košice, f. OÚOÚ a FNO Košice, doplnok, šk. 7, inv. j. 9.

33 ŠA Košice, f. OÚOÚ Kráľovský Chlmec, šk. 3, č. 76/48.

§ 1 na príslušný Fond národnej obnovy.³⁴ Na uvedený zákon nadväzovalo vládne nariadenie prijaté kabinetom Československej republiky 15. marca 1950, ktoré bližšie špecifikovalo postup rušenia osídľovacích úradov. Podľa neho pôsobnosť predsedu osídľovacieho úradu prešla na predsedu príslušného Fondu národnej obnovy. FNO, zriadený pri osídľovacom úrade v Prahe, pracoval pri ministerstve financií a FNO pôsobiaci pri osídľovacom úrade v Bratislave pri Povereníctve financií.

Povereníctvo financií už 17. marca 1950 v pokynoch informovalo národné výbory všetkých stupňov, oblastné úradovne a FNO o likvidácii osídľovacieho úradu a o prenesení niektorej agendy na orgány ľudovej správy.³⁵ Do pôsobnosti ONV prešla agenda týkajúca sa predaja huteľností (okrem drahých kovov a známok), všetku ostatnú, vykonávanú oblastnými úradovňami OÚ a FNO prevzali krajské národné výbory. Na Slovensku však, okrem Bratislavy a Košíc, oblastné úradovne mali sídla mimo krajských miest, pretože boli zriaďované uprostred čo najväčšieho počtu presídlencov (napr. Komárno, Nové Zámky a i.), resp. v centre veľkého počtu konfiškátov (Prievidza, Poprad). Povereníctvo financií ponechalo zlikvidované oblastné úradovne na dovtedajších miestach, čo v praxi znamenalo rozčlenenie ich pôsobnosti medzi viaceré krajské národné výbory. Oblastné úradovne v Košiciach a v Poprade tak v rámci svojich obvodov prevzali KNV v Košiciach a v Prešove.

---

34 Sbíрка zákonů republiky Československé. Roč. 1950. Čiastka 9, vydaná 15. marca 1950, s. 33.

35 Tamže, s. 34.